

Γλώσσα Β΄ Δημοτικού

Επιμέλεια σύνταξης Διαφανειών

Ιωάννης Θ. Λαζαρίδης

Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.

σύμφωνα με το υλικό του Π.Ι. για τα Νέα Βιβλία

ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Βιβλίο Δασκάλου

Εισαγωγικό σημείωμα

Κάθε σχολικό βιβλίο ακολουθεί συγκεκριμένες θεωρητικές προσεγγίσεις ως προς τη διδακτική μεθοδολογία την οποία προτείνει, αλλά και μια συνολική φιλοσοφία που φαίνεται από τις επιλογές του περιεχομένου. Το κείμενο που ακολουθεί έχει ως στόχο να ενημερώσει τον εκπαιδευτικό που θα διδάξει γλώσσα στη β' δημοτικού σχετικά με τις θεωρητικές επιλογές της συγγραφικής ομάδας και τη συνολική φιλοσοφία του βιβλίου *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας*, και έτσι να τον βοηθήσει να ανταποκριθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στο δύσκολο καθήκον του.

Το θεωρητικό πλαίσιο

Βασικό θεωρητικό έρεισμα του βιβλίου αποτελεί η **επικοινωνιακή μέθοδος** και η **λειτουργική προσέγγιση της γλώσσας**, σύμφωνα με την οποία η διδασκαλία της γλώσσας επιτελείται σε όσο το δυνατόν αυθεντικότερες επικοινωνιακές συνθήκες και επιδιώκει να αποκτήσουν τα παιδιά όλες εκείνες τις γλωσσικές δεξιότητες, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν αποτελεσματικά σε όλες τις περιστάσεις επικοινωνίας. Με άλλα λόγια, το βιβλίο *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας* στηρίζεται στην αρχή ότι ο αποτελεσματικός χρήστης μιας γλώσσας δεν είναι αυτός που απλώς γνωρίζει καλά τη γραμματική και το συντακτικό της, αλλά αυτός που επιπλέον είναι σε θέση να προσαρμόζει το λόγο του ανάλογα με το σε ποιον μιλά, σε ποιο μέρος, για ποιο θέμα, ποια χρονική στιγμή, για ποιο σκοπό, αλλά και ανάλογα με το κανάλι το οποίο καλείται να χρησιμοποιήσει (προφορικός ή γραπτός λόγος). Για να επιτευχθούν όσο το δυνατόν αυθεντικότερες περιστάσεις επικοινωνίας, καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια, ώστε α) να υπάρχει μια ενιαία πλοκή με σταθερούς ήρωες οι οποίοι δρουν σε διαφορετικές επικοινωνιακές περιστάσεις, και β) οι ασκήσεις να μη ζητούν αυθαίρετα από τα παιδιά να συμπληρώσουν ένα κενό ή να απαντήσουν σε μια ερώτηση, αλλά να είναι, όσο αυτό ήταν εφικτό, λειτουργικά ενταγμένες στην πλοκή του βιβλίου και να κάνουν τα παιδιά να συμμετέχουν στο ξετύλιγμα του σεναρίου της κάθε ενότητας. Παράλληλα, πρέπει να αντιστοιχούν και αυτές σε όσο το δυνατόν πιο αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας. Χρειάζεται βέβαια να τονίσουμε ότι σε διδακτικό επίπεδο η **επικοινωνιακή μέθοδος** και η **λειτουργική προσέγγιση της γλώσσας** **συνεπάγονται αλλαγή στη στάση απέναντι στη γνώση**: ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο σχεδιαστή και συντονιστή, και ο μαθητής, βρίσκοντας κίνητρο και ενδιαφέρον, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, αντιμετωπίζει τη γλώσσα όχι μόνο ως αντικείμενο αλλά και ως εργαλείο μάθησης, και οικοδομεί μόνος του τη γνώση, εφόσον καλείται να επιλύσει προβλήματα (π.χ. πώς θα βοηθήσει τους ήρωες να γράψουν μια επιστολή) και να οδηγηθεί άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο διαισθητικά από το παράδειγμα στη συνειδητοποίηση του κανόνα.

Προφορικός και γραπτός λόγος

Όπως πρεσβεύει η σύγχρονη γλωσσολογία, ο προφορικός λόγος έχει προτεραιότητα έναντι του γραπτού και γι' αυτό πρέπει κατά τη διδακτική πράξη να καλλιεργείται στον ίδιο τουλάχιστον βαθμό με το γραπτό στα γλωσσικά εγχειρίδια. Όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς, μία από τις καινοτομίες που ίσως ξαφνιάσουν τους εκπαιδευτικούς στο *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας* είναι ότι δίνεται έμφαση και στον προφορικό λόγο, καθημερινό ή επίσημο. Οι λόγοι που επέβαλαν αυτή την επιλογή είναι α) ότι, από τη σκοπιά της γνωστικής ανάπτυξης του παιδιού, ο προφορικός λόγος προηγείται του γραπτού και ο δεύτερος χτίζεται πάνω στις δομές του πρώτου, και β) ότι καθημερινά χρησιμοποιούμε συχνότερα τον προφορικό παρά το γραπτό λόγο, προκειμένου να επικοινωνήσουμε. Στόχος μας είναι να αποκτήσουν τόσο ο προφορικός όσο και ο γραπτός λόγος την απαιτούμενη σαφήνεια, η οποία εξασφαλίζει την αποτελεσματική επικοινωνία.

Είδη λόγου και είδη κειμένου που απαντούν στο βιβλίο

Δύο είναι τα βασικότερα είδη λόγου: ο **αναφορικός** και ο **κατευθυντικός**. Κάθε είδος λόγου εμφανίζει σαφή χαρακτηριστικά και συνδέεται με αντιπροσωπευτικά είδη κειμένου. Ο αναφορικός λόγος (αφηγηματικά και περιγραφικά κείμενα) αποδίδει καταστάσεις, συμβάντα, πράγματα ή πρόσωπα, ενώ με τον κατευθυντικό (οδηγίες, συνταγές, επιχειρηματολογικά κείμενα) ο πομπός έχει ως στόχο να οδηγήσει το δέκτη σε συγκεκριμένη συμπεριφορά. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά κάθε είδους κειμένου είναι τα εξής:

- α) Τα περιγραφικά κείμενα** συσχετίζονται στον άξονα του χώρου αντικείμενα διαφορετικά ως προς την κατάσταση και τις ιδιότητές τους. Η συσχέτιση αυτή πραγματώνεται γλωσσικά με τη χρήση τοπικών επιρρημάτων ή επιρρηματικών φράσεων. Ο επικρατέστερος χρόνος είναι ο ενεστώτας. Αφθονούν επίσης, όπως είναι λογικό, τα επίθετα, καθώς και τα ρήματα αίσθησης.
- β) Τα αφηγηματικά κείμενα** αναπτύσσονται γύρω από ένα χρονικό άξονα ο οποίος πραγματώνεται γλωσσικά με τη χρήση

ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Β' Δημοτικού

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

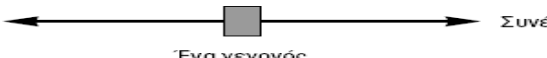
επιρρημάτων, χρονικών συνδέσμων και με την εναλλαγή παρελθοντικών ως επί το πλείστον χρόνων (παρατατικός, αόριστος) ή του ιστορικού ενεστώτα, ώστε να παρουσιάζεται η χρονική αλληλουχία των γεγονότων. Σε αφηγηματικά κείμενα απαντούν συχνά ρήματα δράσης, έκφρασης συναισθημάτων, καθώς και περιγραφικά ουσιαστικά και επίθετα.

γ) Στα **επεξηγηματικά κείμενα** παρουσιάζονται η αιτία και οι συνέπειες ενός γεγονότος. Αφθονούν οι επεξηγηματικοί σύνδεσμοι και οι συμπερασματικές προτάσεις.

δ) Τα **κείμενα που δίνουν οδηγίες** στηρίζονται στην παράθεση των μεταβολών που επέρχονται με καθορισμένη σειρά σε ένα αρχικό στοιχείο, ώστε να προκύψει ένα τελικό αποτέλεσμα διαφορετικό από το αρχικό στοιχείο. Προτιμούνται ρήματα σε προστακτική, υποτακτική ή οριστική ενεστώτα.

ε) Τα **επιχειρηματολογικά κείμενα** στηρίζονται στην παράθεση επιχειρημάτων, προκειμένου να υποστηριχτεί μια ιδέα ή ένας σκοπός. Ο βασικός χρόνος που απαντά σε τέτοιου είδους κείμενα είναι ο ενεστώτας, ο οποίος πολλές φορές συναντάται με απρόσωπη σύνταξη. Χρησιμοποιούνται συχνά αιτιολογικές προτάσεις και σύνδεσμοι.

Το βιβλίο *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας* παρουσιάζει **όλα** τα είδη λόγου και κατ' επέκταση αξιοποιεί πολλά διαφορετικά είδη κειμένων, συχνά αυθεντικών. Τα κείμενα αυτά άλλοτε είναι συντομότερα και άλλοτε εκτενέστερα (κατάλογοι λέξεων, ετικέτες προϊόντων, κόμικς, προσκλήσεις, παραμύθια, περιγραφικά κείμενα αντικειμένων, προσώπων ή χώρου, αφηγήσεις, αναφορές, διηγήσεις, ορισμοί, οδηγίες, συνταγές, συζητήσεις κτλ.). Ο λόγος που επέβαλε αυτή την επιλογή είναι ότι ο αποτελεσματικός και κριτικός αναγνώστης πρέπει να είναι σε θέση να επεξεργάζεται όχι μόνο εκτενή λογοτεχνικά κείμενα για αισθητικούς λόγους, αλλά και άλλα χρηστικά κείμενα, ώστε να αντλεί πληροφορίες από αυτά προς όφελός του (λ.χ. να είναι σε θέση, πριν καταναλώσει ένα προϊόν, να αντλήσει πληροφορίες σχετικά με την ημερομηνία λήξης ή τη σύστασή του από την ετικέτα, να μπορεί να κατανοήσει τις οδηγίες χρήσης μιας συσκευής για τη δική του ασφάλεια, να μπορεί να κατανοήσει τις προφορικές οδηγίες που θα του δώσει κάποιος, προκειμένου να βρει μια διεύθυνση που αναζητά, κτλ.). Ένας επιπλέον λόγος είναι ότι ο ίδιος ο μαθητής, ως δημιουργός κειμένων, πρέπει να είναι σε θέση να επικοινωνεί αποτελεσματικά χρησιμοποιώντας τα διαφορετικά είδη λόγου. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σχηματικά τα είδη λόγου, τα είδη κειμένων με τα οποία συνδέονται καθώς και τα χαρακτηριστικά τους.

Είδη λόγου	Αντιπροσωπευτικά είδη κειμένων	Χαρακτηριστικά του είδους
Αναφορικός	Περιγραφικά	Ένα αντικείμενο Η κατάσταση του Οι ιδιότητές του Συνδεόμενα αντικείμενα Η κατάστασή τους Οι ιδιότητές τους
	Αφηγηματικά	 Αρχική κατάσταση Διαδοχικά γεγονότα Τελική κατάσταση
	Επεξηγηματικά	Αίτιο Συνέπεια (-ες) Ένα γεγονός
Κατευθυντικός	Οδηγίες	 Αρχικό στοιχείο Μεταβολές με καθορισμένη σειρά Τελικό αποτέλεσμα διαφορετικό
	Επιχειρηματολογικά	 Ακολουθία επιχειρημάτων για επίτευξη συγκεκριμένου στόχου ή ιδέας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Ζωή Γαβρηλίδου Μαρία Σφυρόερα Λουκία Μπεζέ

Γλώσσα Β' Δημοτικού Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΛΩΣΣΑ Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΕΚΔΟΣΗ 2008

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επένδυση στην Παιδεία
Ευρωπαϊκό και Εθνικό
Προγραμματικό Κείμενο

ΕΚΔΟΣΗ 2008

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

α' τεύχος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ένα παράξενο ταξίδι...

Περιεχόμενα

Σελίδα

1 Στο δρόμο για το σχολείο	11
2 Με το «δεις» και με το «δας»	21
3 Στον κόσμο των κόμικς	27
4 Ετοιμασίες για το ταξίδι	35
5 Πάμε για ψώνια;	41
6 Είμαστε έτοιμοι;	51
7 Πώς λέμε ΟΧΙ;	59
8 Το ταξίδι στη λωχαρούπα	69
Γλωσσάριο	79

ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Γεια σου, είμαι η Βάγια η Κουκουβάγια.
Όλοι μαζί θα κάνουμε ένα γοητευτικό ταξίδι
στον κόσμο της γλώσσας!

Γεια σου,
με λένε Λουκά.
Έλα και εσύ
στην παρέα μας!

Γεια σου,
είμαι η Χαρά!

Εγώ είμαι η Γαλήνη!

Γεια σου,
είμαι ο Αρμπέν!

Τώρα που ανοίγεις αυτό το βιβλίο...

Κόλλησε εδώ
τη φωτογραφία σου.

Εσένα πώς σε λένε;

Με λένε

.....

Πού μένεις;

Μένω στ.....

.....

Πού γεννήθηκες;

Γεννήθηκα στ.....

.....

Πότε γεννήθηκες;

Γεννήθηκα

Τια να χρησιμοποιείς σωστά το βιβλίο σου...

Διάβασε προσεκτικά αυτή τη σελίδα.
Παρουσιάζει το βιβλίο σου και
σου λέει πώς να το **χρησιμοποιείς** σωστά.

Το βιβλίο μας έχει τρία τεύχη
και δύο **Τετράδια Εργασιών**.

Στο βιβλίο σου υπάρχουν:

Κείμενα για να διαβάσεις.

Ερωτήσεις για να συζητάς στην τάξη.

Με το βιβλίο σου θα μάθεις:

- να διαβάζεις,
- να συζητάς,
- να γράφεις πολλά και διάφορα κείμενα.

Όταν χρειάζεται, θα σας βοηθώ.
Στα πράσινα μπαλονάκια θα σας δίνω συμβουλές και
θα σας μαθαίνω τα μυστικά της ελληνικής γλώσσας.

Τις κάνουμε μια πρώτη
γνωριμία με τον κόσμο
αυτού του βιβλίου,
τα εήματα, τα πράσινα
μπαλονάκια και όλα αυτά
του θα συναντήσουμε.

Πολλές φορές το βιβλίο μάς στέλνει
στις **ασκήσεις** στο Τετράδιο Εργασιών.
Για να μην μπερδεύεσαι, υπάρχουν βελάκια
που σου λένε πότε να πας
στο **Τετράδιο Εργασιών** και σε ποια σελίδα του.

Καλό ταξίδι στις σελίδες του βιβλίου!
Στο ταξίδι σου αυτό θα συναντήσεις
πολλά εήματα.
Τα εήματα θα σου λένε
τι έχεις να κάνεις.

Παρατήρησε

Πες

Διάβασε

Γράψε

Συζήτησε

Σκέψου

Χρωμάτισε

Σβήσε

Βάλε σε κύκλο

Άκουσε

Ψάξε στο λεξικό

Ένωσε

Σημείωσε

Δραστηριότητα

Αντιγραφή - Ορθογραφία

Έμαθα...

Πήγαινε στο Τετράδιο Εργασιών

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να περιμένεις τη σειρά σου για να μιλήσεις.
- ✓ Να ακούς με προσοχή αυτά που λένε οι συνομιλητές σου.
- ✓ Να χωρίζεις φωναχτά τις λέξεις σε συλλαβές.
- ✓ Να ελέγχεις τι έχεις μάθει μετά το τέλος της κάθε ενότητας.

Παρατήρησε προσεκτικά τη μεγάλη εικόνα.

- ☀ Πού νομίζεις ότι πηγαίνουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι;
- ☀ Αν ήσουν μέσα στην εικόνα, ποιος θα ήθελες να είσαι; Γιατί;
- ☀ Σε ποιον θα μιλούσες και τι θα του έλεγες;

- ☀ Διάλεξε ένα συμμαθητή σου ή μια συμμαθήτριά σου και φανταστείτε ότι ζείτε μέσα στην εικόνα. Τι θα έλεγε ο ένας στον άλλο;

- ☀ Γίνεται στην εικόνα κάτι που δεν είναι σωστό; Τι;
- ☀ Μέτρησε πόσα πράγματα μπορείς να διαβάσεις σε αυτή την εικόνα. Έχεις δει κάποια άλλα που μοιάζουν με αυτά;
- ☀ Βλέπεις κάποια πρόσωπα που ξέρεις; Ποια είναι αυτά;

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

1

Η Χαρά, ο Αρμπέν, ο Λουκάς και η Γαλήνη μένουν στην ίδια γειτονιά και κάνουν πολλή παρέα. Όλο το καλοκαίρι έπαιζαν μαζί. Από αύριο όμως; Αύριο αρχίζει ξανά το σχολείο. Ευτυχώς που και οι τέσσερις θα είναι στην ίδια τάξη...

Χαρά: – Λέτε να έχουμε δάσκαλο ή δασκάλα;

Λουκάς: – Εγώ θέλω να έχουμε την περσινή μας δασκάλα. Θυμάστε τι ωραία που περνούσαμε στο σχολείο;

Γαλήνη: – Θυμάστε το παιχνίδι των κομμένων λέξεων που μας έμαθε η δασκάλα μας; Το παίζουμε; Θα λέμε τις λέξεις τραγουδιστά...

Χαρά: – Ξεκινώ εγώ! Θα λέω μια λέξη και θα την κόβετε σε μικρότερα κομμάτια. Αυτός που θα την κόβει πρώτος θα λέει μια άλλη, δική του λέξη! Ξεκινώ: «γατάκι».

Αρμπέν: – Γα - τά - κι! «Μολύβι».

Λουκάς: – Μο - λύ - βι! «Παγωτό».

Γαλήνη: – Πα - γω - τό! «Παπαγάλος».

Χαρά: – Πα - πα - γά - λος!

Θέλετε να συνεχίσετε το παιχνίδι;
Για να σας βοηθήσω, σας δίνω μερικές λέξεις:

αλεπού

καράβι

σοκολάτα

πόδι

πινέλο

μήλο

παράθυρο

πελεκάνος

Αντίγραψε τις λέξεις στο τετράδιό σου και μάθε να τις γράφεις σωστά.

- 2 Ας διαβάσουμε ρυθμικά το ποίημα χωρίζοντας τις λέξεις σε συλλαβές.

Τα φύλλα

Φθινόπωρο φτάνει,
τα φύλλα όλο πέφτουν.
Θα πάνε ταξίδι
πολύ μακρινό.

Το ένα στη στέγη,
το άλλο στον κήπο,
το τρίτο σε κάποιο
μικρούλι σχολειό.

Φιλίσα Χατζηχάννα

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη στροφή.

- 3 Η Χαρά, ο Αρμπέν, ο Λουκάς και η Γαλήνη κάθε πρωί πηγαίνουν μαζί στο σχολείο.

Στο δρόμο για το σχολείο βλέπουν πράγματα ευχάριστα και δυσάρεστα, περίεργα και συνηθισμένα. Για να είναι ενδιαφέρουσα η διαδρομή για το σχολείο, κάθε μέρα παίζουν και ένα καινούριο παιχνίδι!

Σήμερα, για παράδειγμα, ο Λουκάς προτείνει να παίξουν το παιχνίδι «**Από το τέλος στην αρχή**». Σε αυτό το παιχνίδι όποιος διαβάσει πρώτος μια λέξη τη λέει φωναχτά. **Και μετά τι;**

Διάβασε παρακάτω και μάντεψε πώς παίζεται το παιχνίδι!

Αρμπέν: – Διαβάζω «Στά - ση»! Λέγε Γαλήνη!

Γαλήνη: – Σή - μα - τα!

Χαρά: – Διαβάζω «Προ - σο - χή»! Λέγε Αρμπέν!

Λουκάς: – Διαβάζω «Ο - δός»!

Αρμπέν: – Έλα, είναι η σειρά μου! Μην είσαι ζαβολιάρης! Δεν πρόλαβα να πω. Λοιπόν, η Χαρά διάβασε «προ - σο - χή», οπότε λέω «χή - να»!

Λουκάς: – Ωραία! Εγώ τώρα! Διαβάζω «Τα - ξί»! Λέγε Χαρά!

Χαρά: – Ξέ - νος.

Λουκάς: – Λάθος! Είπα «τα - ξί»!

Χαρά: – Καλά, δεν άκουσα! Λοιπόν: Ξι - νό!

Παίζοντας αυτό το παιχνίδι, οι τέσσερις φίλοι έφτασαν στο σχολείο. Τους άρεσε μάλιστα τόσο πολύ, που ζήτησαν από τη δασκάλα τους να το παίξουν και στην τάξη.

- Πώς παίζεται το παιχνίδι «Από το τέλος στην αρχή»;
- Ποιος έκανε ζαβολιά στο παιχνίδι; Τι ζαβολιά έκανε;
- Τι λάθος έκανε η Χαρά στην τελευταία της απάντηση;

Χμ! Ωραίο μου φαίνεται αυτό το παιχνίδι. Τι θα λέγατε να χωριστείτε σε ομάδες και να το παίξετε στην τάξη; Προσέξτε όμως! Όποιος μιλήσει χωρίς να είναι η σειρά του θα χάσει!

Αν σου άρεσε αυτό το παιχνίδι, μπορείς να το παίξεις και μόνος σου! Πήγαινε στη σελίδα 7 του Τετραδίου Εργασιών, στην άσκηση 1.

A cartoon illustration of an owl wearing glasses, with its wings spread out. The owl is brown and grey with large, expressive eyes.

Όταν τελείωσε αυτό το παιχνίδι, η δασκάλα διάβασε στα παιδιά το παρακάτω ποίημα.

Δε μ' ακούς;

Έρχομαι μαζί με τα κιτρινισμένα φύλλα.
 Έλα, έλα κοριτσάκι,
 μυρίζω νοτισμένο χώμα και γομολάστιχα.
 Έλα, έλα αγοράκι,
 κάτσε σ' ένα ιπτάμενο φύλλο να φύγουμε μαζί,
 φτιάξε χάρτινες βαρκούλες να τις πάρει η βροχή.
 Σ' αρέσει η καινούρια σου η τσάντα;
 Για κοίτα πόσο ψήλωσε η Βάνα!
 Έρχομαι μαζί με τα πρωτοβρόχια.
 Τρέξε, τρέξε να ψήσουμε κάστανα.
 Γέμισαν πάλι τ' ανθοπωλεία πολύχρωμα χρυσάνθεμα.
 Πώς οργώνουν τα χωράφια τα τρακτέρ!
 Πάτα, πάτα το μούστο καλά, βάλε και μπόλικο σουσάμι στη μουσταλευριά.
 Έρχομαι μαζί με τη βαριά μυρουδιά των σταφυλιών του τρύγου.
 Έλα, έλα αγοράκι, έλα, έλα κοριτσάκι. Δε μ' ακούς;
 Είμαι το Φθινόπωρο.

Μάρω Λοϊζου

Μάθε να γράφεις **σωστά** τις προτάσεις με τα έντονα γράμματα.

Σας άρεσε το ποίημα για το φθινόπωρο;
 Αν θέλετε, φτιάξτε μια ομαδική ζωγραφιά για το ποίημα.
 Μπορείτε να μαζέψετε ξερά φύλλα και να στολίσετε τη ζωγραφιά σας.
 Έπειτα συζητήστε στην τάξη για τις συνήθειες και
 τις γιορτές του φθινοπώρου.

5

Έπειτα η δασκάλα είπε στα παιδιά:
«Ελάτε να μαντέψουμε τι είναι αυτά που θα σας δείξω».

Μπορείς να βοηθήσεις
τα παιδιά να απαντήσουν;
Προσοχή!
Κάθε φορά που απαντάς,
πρέπει να λες και πώς το κατάλαβες.

Συναντάς άλλες επιγραφές όπως οι παραπάνω στο δρόμο που κάνεις κάθε μέρα από το σπίτι στο σχολείο; Αν δεν τις θυμάσαι, παρατήρησέ τις αύριο που θα ξανάρθεις στο σχολείο.

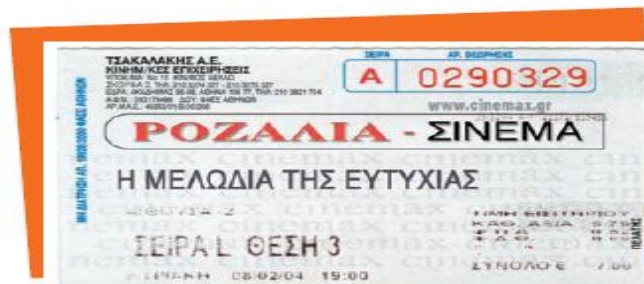

Ποπό! Παντού κάτι είναι γραμμένο!
Στην **άσκηση 2** της σελίδας 8 του **Τετραδίου Εργασιών** η Χαρά έχει να σου δείξει τα χαρτάκια που μάζεψε.

Άσκηση 2

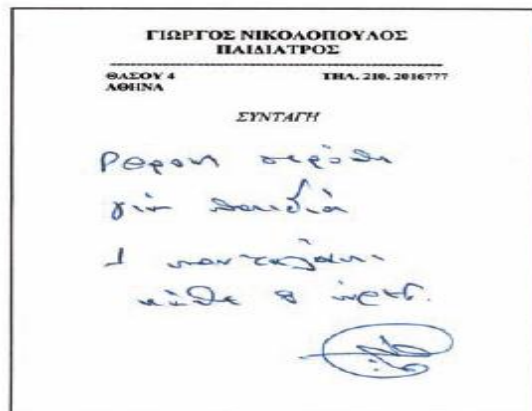
Μπορείς να βοηθήσεις τη Χαρά να βρει τι είναι αυτά τα χαρτάκια που έχει μαζέψει; Χρωμάτισε πάνω σε κάθε χαρτάκι από πού κατάλαβες τι είναι.

Είναι

Είναι

Είναι

Είναι

Μάθε να γράφεις σωστά τη φράση:
Μόνο για τη γραμμή του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου.

6

Ξαφνικά η Χαρά είπε: «Τα πράγματα στο δρόμο θα ήταν πιο εύκολα, αν μπορούσαμε να ταξιδεύουμε πάνω σε ένα πεζοδρόμιο! Δε θα φοβόμασταν τα αυτοκίνητα και θα μπορούσαμε να χαζεύουμε γύρω μας, να διαβάζουμε με την ησυχία μας τις ταμπέλες και να παίζουμε πολλά παιχνίδια». «Τι; Να ταξιδεύουμε πάνω σε ένα πεζοδρόμιο;» φώναξε όλη μαζί η τάξη!

Και όμως! Διάβασε το παρακάτω κείμενο και θα καταλάβεις.

Το κυλιόμενο πεζοδρόμιο

Στον πλανήτη Μπεχ ανακάλυψαν ένα πεζοδρόμιο κυλιόμενο που γυρίζει γύρω απ' όλη την πόλη. Κινείται με μικρή ταχύτητα, για να έχει ο κόσμος τον καιρό να κοιτάζει τις βιτρίνες και για να μη χάνουν την ισορροπία τους εκείνοι που θέλουν ν' ανέβουν ή να κατέβουν. Πάνω στο πεζοδρόμιο υπάρχουν παγκάκια για κείνους που θέλουν να ταξιδεύουν καθιστοί, ιδιαίτερα τα γεροντάκια και οι κυρίες με τις τσάντες με τα ψώνια.

Χάρη στην ανακάλυψη αυτού του πεζοδρομίου καταργήθηκαν τα τραμ, τα τρόλεϊ και τ' αυτοκίνητα. Ο δρόμος υπάρχει ακόμα, αλλά είναι άδειος και χρησιμεύει για να παίζουν τα παιδιά μπάλα, κι αν κανείς τροχονόμος κάνει να τους την πάρει, παίρνει κλήση.

Τζιάνι Ροντάρι, «Παραμύθια από το τηλέφωνο», εκδ. Τεκμήριο

Θα παίζαμε «γύρω ρω - γύ όλοι».

Θα μπορούσα να κάνω δή - το - πο - λα στο δρόμο.

Θα πήγαινα από το τι - σπí στο σχολείο καθισμένη σε ένα γκά - πα - κι.

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση.

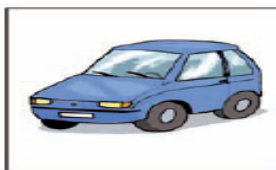
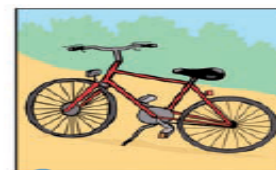
Αν θέλεις να μάθεις και εσύ να μπερδεύεις τα λόγια των άλλων όπως ο αέρας, πήγαινε στις ασκήσεις 3 και 4 στη σελίδα 9 του Τετραδίου Εργασιών!

8

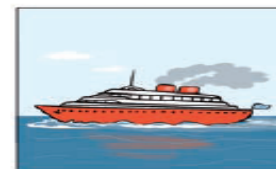
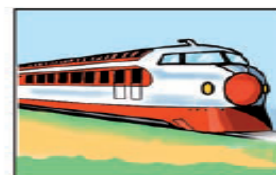
Με τι άλλο θα μπορούσες να ταξιδέψεις;
Ένωσε τις εικόνες με τις λέξεις.

Πλοίο
Αεροπλάνο
Ελικόπτερο
Ποδήλατο

Αυτοκίνητο
Τρένο
Μοτοσικλέτα
Αερόστατο

Εσύ με τι από αυτά έχεις ταξιδέψει;
Με τι θα ήθελες να ταξιδέψεις;

Αντίγραψε τις λέξεις **στο τετράδιό σου** και μάθε να τις γράφεις **σωστά**.

Διάβασε το ποίημα.

Ο σιδηρόδρομος

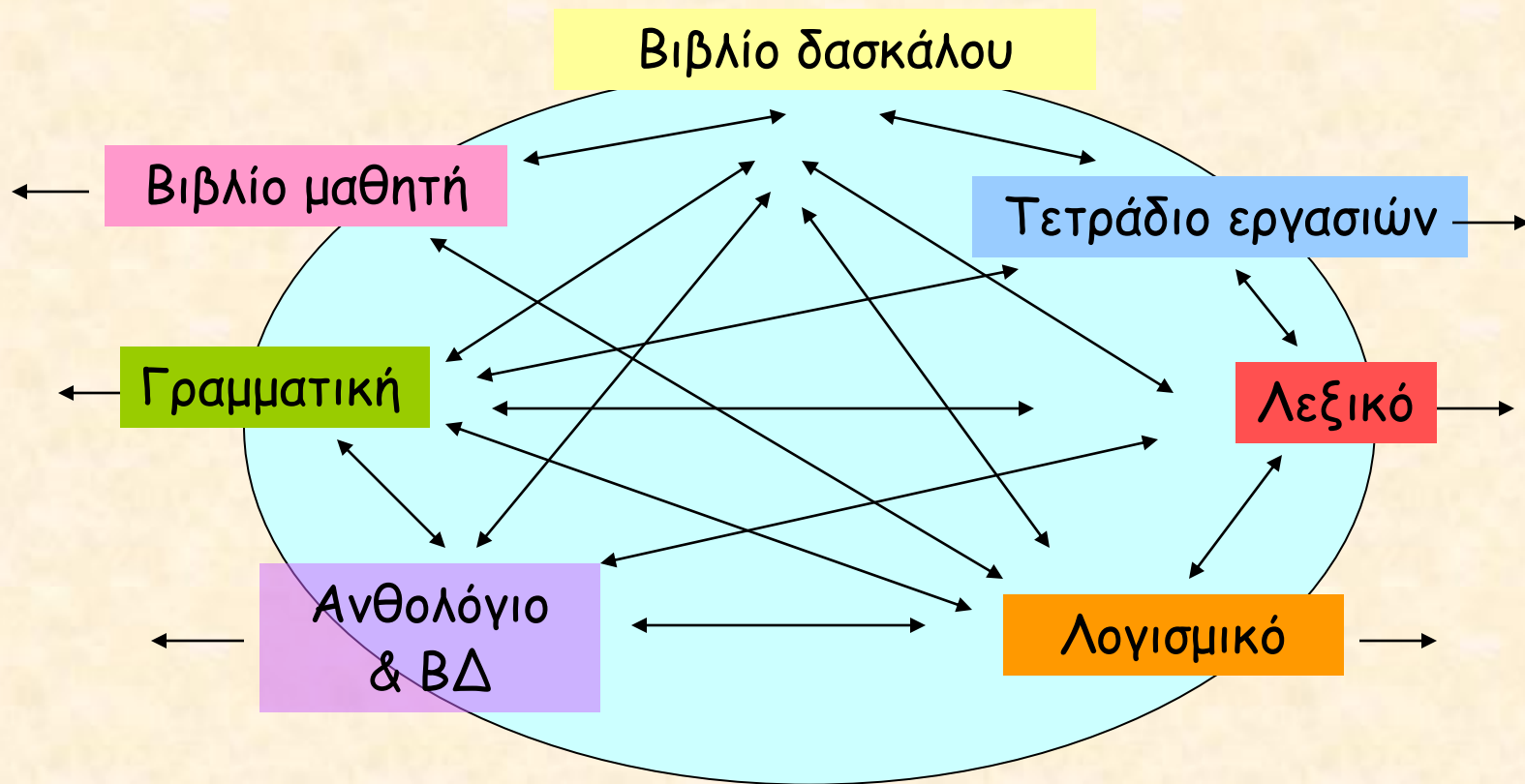
Τρέχα, σιδηρόδρομε,
τρέχα νύχτα ημέρα,
φέρ' τους ταξιδιώτες σου
σ' άλλους τόπους πέρα!

Τρέχα, σιδηρόδρομε,
φέρε με και πάλι
στη μικρή πατρίδα μου
τι χαρά μεγάλη!

Μόνο στάσου μια στιγμή,
πάρε με και μένα,
τι χαρές να φεύγουμε
σ' άγνωρα και ξένα!

Βασίλης Ρώτας

Το διδακτικό υλικό αποτελεί δίκτυο

Πού βασίζεται το διδακτικό υλικό:

- Στο Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) γλώσσας Δημοτικού και στο αντίστοιχο
- Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) ΦΕΚ 303/13-3-03, το οποίο περιέχει: α) τους στόχους του γλωσσικού μαθήματος και ενδεικτικές δραστηριότητες κατά τομέα (Γραπτός λόγος, Προφορικός λόγος, Γραμματική, Λογοτεχνία, Λεξιλόγιο, Διαχείριση πληροφορίας), β) προτάσεις για τη διδακτική προσέγγιση & γ) προδιαγραφές για την εκπόνησή του.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών

Α΄: ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ-ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Η διδασκαλία του μαθήματος της γλώσσας στο Δημοτικό αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να χειρίζονται με επάρκεια και αυτοπεποίθηση, συνειδητά, υπεύθυνα, αποτελεσματικά και δημιουργικά το γραπτό και τον προφορικό λόγο, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική και την ευρύτερη κοινωνία τους.

Η θεώρηση της γλώσσας

Για την επίτευξη του σκοπού δεν υιοθετείται μία ορισμένη θεωρία της γλώσσας, αλλά επιχειρείται μία επιλεκτική και συνδυαστική εφαρμογή θεωριών, με γνώμονα τις ανάγκες της διδακτικής. Κατά συνέπεια, η γλώσσα αντιμετωπίζεται στη φυσική της πολυπλοκότητα, στο μέτρο που αφορά το παιδί και υπαγορεύει το περιεχόμενο της γλωσσικής παιδείας.

Η γλώσσα νοείται καταρχήν ως σύστημα επικοινωνίας με βάση τον αρθρωμένο λόγο. Συνεπώς, γίνεται αντικείμενο μελέτης τόσο ως αφηρημένο σύστημα σχέσεων όσο και ως λειτουργία του συστήματος σε πραγματικές συνθήκες. Έπειτα, ο χειρισμός της γλώσσας ακολουθεί την ευρύτερα αποδεκτή άποψη ότι πρόκειται για μέσο παραγωγής της διανόησης και, ειδικά, της δημιουργικής και κριτικής σκέψης. Ειδικότερα, η γλώσσα συνιστά φορέα και μέσο υλοποίησης των σκοπών των υπολοίπων μαθημάτων και γενικά της εκπαίδευσης. Ωστόσο, η αντιμετώπιση της γλώσσας ως εργαλείου (μάθησης στον σχολικό και εξωσχολικό χώρο αλλά και διεξαγωγής του μαθήματος) συνυπάρχει με τη θεώρησή της ως αξίας και ως φορέα πολιτισμού.

Από την άλλη πλευρά, η γλώσσα αντιμετωπίζεται ως μέσο δράσης και αλληλεπίδρασης των ανθρώπων, καθώς και ως μέσο κατανόησης, έκφρασης, περιγραφής και μετατροπής της πραγματικότητας, αλλά και δημιουργίας πραγματικότητας. Εξάλλου, με τη λογοτεχνία η γλώσσα γίνεται όχημα και αποτέλεσμα τέχνης και αισθητικής καλλιέργειας. Επίσης τα κείμενα της λογοτεχνίας, παρέχουν διάφορες οπτικές και ερμηνείες του κόσμου, εμπλουτίζουν την αντίληψη των μαθητών για τον κόσμο, διευρύνουν τον ορίζοντα των εμπειριών τους, ευνοούν την κατανόηση της διαφορετικότητας και την ανάπτυξη της ανεκτικότητας.

Το Πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη τόσο τη συγχρονική όσο και τη διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας, εφόσον αυτή θεωρείται στοιχείο εθνικής ταυτότητας, φορέας μακραίωνης πολιτισμικής παράδοσης και γραμματολογίας, δίαυλος επικοινωνίας στην ευρωπαϊκή και στην παγκόσμια κοινότητα. Στους στόχους του Προγράμματος αξιοποιείται ο ετερογενής χαρακτήρας της ελληνικής γλώσσας, με τις κοινωνικές, γεωγραφικές και υφολογικές παραλλαγές της. Τέλος, με δεδομένο το πολυπολιτισμικό στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, η γλώσσα προτείνεται ως μέσο ένταξης των αλλοδαπών στην κοινωνία αυτή.

Επιστημολογικό και θεσμικό πεδίο

Η πολυεπιστημονική θεώρηση της γλώσσας, έτσι όπως πραγματώνεται στο Πρόγραμμα, τα επίπεδα και το εύρος των στόχων και η ποικιλία των διαδικασιών αντανακλούν, άμεσα ή έμμεσα, αντίστοιχο φάσμα επιστημονικών κλάδων, με επίκεντρο τη Γλωσσολογία. Πιο συγκεκριμένα, το θεωρητικό πλαίσιο του Προγράμματος αναφέρεται τόσο σε διάφορους ειδικούς τομείς της Γλωσσολογίας (κυρίως: Ανάλυση του Λόγου, Πραγματολογία, Θεωρία των γλωσσικών πράξεων, Συστημική Λειτουργική Γλωσσολογία, αλλά και Παραδοσιακή και Δομολειτουργική Γραμματική, Γενετική-Μετασχηματιστική Γραμματική, Φωνητική-Φωνολογία, Μορφολογία, Σημασιολογία, Διαλεκτολογία), όσο και στις συναφείς επιστημονικές περιοχές (κυρίως: Αναλυτική Φιλοσοφία, Κυβερνητική, Επιστήμη της Επικοινωνίας, Γλωσσική Ανθρωπολογία, Εθνογραφία της Επικοινωνίας, Εθνογλωσσολογία, Ψυχολογολογία, Κοινωνιογλωσσολογία, Κειμενολογία, Αφηγηματολογία, Υφολογία, Γνωστική Ψυχολογία, Θεωρία της Πρόσληψης). Τέλος, το Πρόγραμμα έλαβε υπόψη πορίσματα των επιστημονικών κλάδων που σχετίζονται με τη διδακτική και γενικά τη διαχείριση της σχολικής ζωής (κυρίως: Κοινωνιολογία του Σχολείου, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Παιδαγωγική του «λάθους», Ειδική Αγωγή, Θεωρία των Μαθησιακών Δυσκολιών), υπό τη συνθετική θεώρηση του κλάδου της σύγχρονης Διδακτικής της Γλώσσας.

Κατά τη διαμόρφωση της τελικής του φυσιογνωμίας στο πλαίσιο του κλάδου του Γλωσσικού Σχεδιασμού, το Πρόγραμμα του Δημοτικού αξιοποίησε κατά περίπτωση τα πιο πάνω, σε συνδυασμό με τους στρατηγικούς στόχους της Πολιτείας, λαμβάνοντας υπόψη τις δυναμικές τις οποίες καθορίζουν τα γεωπολιτικά δεδομένα της εποχής.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Τάξη*	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
	Προφορικός λόγος ομιλία και ακρόαση Ανακοινώσεις, αφηγήσεις, περιγραφές	Ο μαθητής: Ακροάται, διατυπώνει, εξηγεί και επιχειρηματολογεί με ακρίβεια και αυτοπεποίθηση. Κάνει συνειδητή χρήση των φραστικών επιλογών που επιβάλλει η κάθε περίπτωση επικοινωνίας και το επίπεδο λόγου.	Επικοινωνία, Αλληλεπίδραση.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Σύμφωνα με το γενικό σκοπό της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας, ο μαθητής επιδιώκεται να μάθει να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα την ελληνική γλώσσα: να την καταλαβαίνει, να την ομιλεί, να τη διαβάζει, να τη γράφει με άνεση, ώστε να συμμετέχει ενεργά στη σχολική και την ευρύτερη κοινωνία του.

Αναλυτικότερα:

- Να χρησιμοποιεί τη γλώσσα ως κώδικα επικοινωνίας, αλλά και ως σύστημα σκέψης, για να ανακαλύπτει και να κατανοεί νέες γνώσεις και εμπειρίες και να ικανοποιεί έτσι τις πρακτικές, συναισθηματικές, πνευματικές και κοινωνικές του ανάγκες.

- Να κατανοεί ως σημασία και ως πρόθεση το περιεχόμενο κάθε είδους λόγου με το οποίο έρχεται σε επαφή και να χρησιμοποιεί τα γλωσσικά μέσα με τρόπο, ώστε να παράγει λόγο αποτελεσματικό και κατάλληλο για κάθε ειδική περίπτωση επικοινωνίας.

- Να είναι σε θέση να εκφράζει τον εσωτερικό του κόσμο.

- Να συνειδητοποιήσει ότι:

- (α) διαθέτει την ικανότητα να περιγράφει, να τροποποιεί την εξωτερική πραγματικότητα αλλά και να δημιουργεί πραγματικότητα με το λόγο του, στο μέτρο που μεταχειρίζεται τα κατάλληλα γλωσσικά μέσα και ότι

- (β) η δυνατότητα αυτή είναι συνάρτηση της γνώσης και της συνειδητής χρήσης του γλωσσικού συστήματος.
- Να αποκτήσει τις βάσεις μιας κριτικής γλωσσικής επίγνωσης, ώστε να μπορεί να αξιολογεί αντικειμενικά τα μηνύματα.
 - Να γνωρίσει και να αγαπήσει ποικίλες μορφές λογοτεχνικών έργων, έτσι ώστε να ευαισθητοποιηθεί και να αποζητά μόνος του τη συντροφιά του καλού λογοτεχνικού βιβλίου.
 - Να αποκτήσει αίσθηση και γνώση της γλωσσικής του παράδοσης και να ενισχύσει το γλωσσικό του αυτοσυναίσθημα. Να χρησιμοποιεί δημιουργικά τα διαχρονικά στοιχεία που λειτουργούν στη σημερινή ζωντανή γλώσσα.
 - Να συνειδητοποιήσει την κοινωνική και τη γεωγραφική ποικιλία της ελληνικής γλώσσας.
 - Να εξοικειωθεί με την τεχνολογία των ηλεκτρονικών υπολογιστών έτσι ώστε:
 - α) να αποκτήσει ευχέρεια πρόσβασης στις πληροφορίες που παρέχονται μέσω του Διαδικτύου και των πολυμέσων και
 - β) να μπορεί να επεξεργάζεται στοιχειωδώς κείμενα σε Η/Υ.
 - Να κατανοήσει τη θέση που κατέχει η γλώσσα, γενικά, στον πολιτισμό ενός λαού, τη σημασία της για τα έθνη, και να έρθει σε επαφή και με γλωσσικής υφής πολιτισμικά στοιχεία άλλων λαών.
 - Να εκτιμά και να σέβεται τη γλώσσα του άλλου και να συμβιώνει αρμονικά με αλλόγλωσσους.
 - Όσον αφορά τον αλλοδαπό μαθητή, τον ενταγμένο σε τάξη, στην οποία χρησιμοποιείται η ελληνική ως μητρική γλώσσα, αυτός πρέπει:
 - Μέσα σε πλαίσιο φυσικής επικοινωνίας να εσωτερικεύσει αβίαστα ορισμένες δύσκολες γι' αυτόν γλωσσικές δομές της ελληνικής γλώσσας.
 - Να βιώσει μέσα από τη γλώσσα τον ελληνικό πολιτισμό και να υιοθετήσει θετική στάση απέναντί του.

Α. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Α'- Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η λογική οργάνωση του προφορικού λόγου του μαθητή, η ορθή χρήση απλών δομών και απλού λεξιλογίου.

Στόχοι *	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες ¹
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Θέτει σε λειτουργία μηχανισμούς ακουστικής και απαντητικής ετοιμότητας (ακροάται, παίρνει το λόγο, δεν ξεφεύγει από το θέμα). Παρακολουθεί διάφορες μορφές του προφορικού λόγου και συμμετέχει αναλόγως. Διηγείται πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα. Περιγράφει πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις. Εκφράζει εντυπώσεις, σκέψεις, επιθυμίες, αισθήματα κτλ. Αναγνωρίζει και περιγράφει διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα. Αφηγείται ιστορίες. Αρθρώνει, προφέρει και τονίζει σωστά. Διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές, επιφωνηματικές και ερωτηματικές προτάσεις. Εκτελεί γλωσσικές πράξεις αναφοράς, προτροπής, υπόσχεσης κ.ά. Χρησιμοποιεί σωστά γραμματικούς τύπους και απλό λεξιλόγιο.	Βασικά είδη προφορικού λόγου: Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή κ.τ.ό.) Κατευθυντικός λόγος (πράκληση, οδηγία, πρόσκληση κ.τ.ό.) Γλωσσικές πράξεις Χρήση του λόγου ανάλογη με την περίπτωση Λεξιλόγιο	<i>Βιωματική εμπλοκή μαθητών σε ποικίλες μορφές λεκτικής επικοινωνίας, όπως είναι: (ανα)διηγήσεις, ελεύθερος διάλογος, συζητήσεις, δραματοποιήσεις, θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, τραγούδια, ποιήματα και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής (Μελέτη περιβάλλοντος, Αισθητική και Μουσική Αγωγή).</i> Περιγραφή προσώπων, καταστάσεων και συναισθημάτων (ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.) με αφορμή εμπειρία που έζησε, ή ιστορία που άκουσε. Περιγραφή αντικειμένων (π.χ. μήλου) με τη μορφή αινίγματος. Αφηγήσεις συνοπτικές ή διεξοδικές. Εξοικείωση με τους εκφραστικούς τρόπους και με το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούνται σε διάφορες περιστάσεις της ζωής. Π.χ. προφορική πρόσκληση σε εναλλακτικά πλαίσια επικοινωνίας (οικείο, φιλικό, επίσημο κτλ) και ανάλογη προσαρμογή του προφορικού λόγου. Αφήγηση ιστορίας, παραμυθιού, ανέκδοτου, θεατρικού έργου όπως το άκουσε ή με παραλλαγές. Εντυπώσεις από επίσκεψη σε διάφορους χώρους, λ.χ. μουσεία (Μελέτη Περιβάλλοντος). Ασκήσεις ορθής προφοράς λέξεων και φωνητικής επιτέλεσης γλωσσικών πράξεων. Προφορά συνδυασμού φθόγγων π.χ. Πέμπτη, εκστρατεία. Σχηματισμός/συμπλήρωση προφορικών προτάσεων. Άσκηση στη χρήση λέξεων μέσα σε οικείες προτάσεις. Αφήγηση ιστοριών με διάκριση του προτέρου και του υστέρου.

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3^{ης} στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ.

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΗ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατάρκτηση των βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και κατανόησης γραπτών κειμένων, καθώς και η αναζήτηση, ανεύρεση, κατανόηση και χρήση της πληροφορίας. Οι αναγνωστικές δεξιότητες πρέπει να οικοδομούνται με βάση τον προφορικό λόγο και τις εμπειρίες που φέρουν τα παιδιά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Συνειδητοποιεί τη σύνδεση προφορικής και γραπτής γλώσσας. Αντιλαμβάνεται ότι η γραφή χρησιμοποιείται, για να μεταφέρει μήνυμα με τα βιβλία, τις επιγραφές και διάφορα άλλα μέσα. Αναγνωρίζει τη διαφορά ανάμεσα στην εικόνα ενός αντικειμένου και στη γραπτή απόδοσή του με λέξη. Αποκτά φωνημική επίγνωση, ώστε να αναγνωρίζει την ταυτότητα των λέξεων αλλά και ευρύτερα φωνημική επίγνωση ώστε να επιτυγχάνει ορθή και αποδεκτή προφορά των φράσεων και του συνεχούς λόγου, με τον απαιτούμενο ρυθμό και προσωδία. Κατανοεί και κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης, που στηρίζεται στη σχέση φωνημάτων – γραμμάτων. Διαβάζει με ακρίβεια και κατανοεί μικρά λεκτικά σύνολα και μεμονωμένες λέξεις. Διαβάζει και κατανοεί μικρό κείμενο, για να αντλήσει πληροφορίες ή να εκτελέσει ορισμένες ενέργειες. - Ακούει και κατανοεί κείμενα που διαβάζει μεγάλωφωνα κάποιος άλλος. Αποδίδει το περιεχόμενο του κειμένου που άκουσε ή διατυπώνει άποψη γι' αυτό. Απομνημονεύει μικρά έμμετρα κείμενα για απαγγελία, μικρούς ρόλους για δραματοποίηση και μικρά λεκτικά σύνολα, τα οποία διευκολύνουν τη μάθηση. Εξοικειώνεται με τους εκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται σε κείμενα τα οποία αντιπροσωπεύουν ποικίλες χρήσεις του λόγου. Διαπιστώνει, αν ένα κείμενο είναι έμμετρο ή πεζό, διαλογικό ή περιγραφικό, εικονογραφημένο ή όχι κτλ. Διακρίνει την απλή από την	Πρώτη ανάγνωση Κατανόηση κειμένου Συνειδητοποίηση και ορθή άρθρωση φθόγγων Ανάλυση – σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα Σύνθεση προτάσεων με λέξεις Σιωπηρή ανάγνωση απλών κειμένων Αφήγηση του περιεχομένου ενός κειμένου Ανάγνωση με κατάλληλο ρυθμό φωνής	Αναγνώριση λέξεων – λεκτικών συνόλων σε γραπτά «ερεθίσματα» του περιβάλλοντος χώρου (αφίσες, πινακίδες, συσκευασίες, φυλλάδια κ.τ.ό.). Αποκωδικοποίηση λογογραμμάτων (πινακίδες, σήματα). Αποκωδικοποίηση της λέξης που σημαίνει, π.χ., το ζώο το οποίο εικονίζεται σε συγκεκριμένη εικόνα. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή) Αναγνώριση του ονόματός του. Καταγραφή από τον δάσκαλο προφορικού κειμένου που υπαγορεύει ο μαθητής και κατάλληλη αξιοποίησή του. Ακρόαση και άρθρωση φθόγγων Ανάλυση – σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα Διάκριση των λέξεων σε προφορική φράση Σύνθεση προτάσεων με λέξεις Συγκρότηση συλλογών με αφίσες, κάρτες, εφημερίδες – περιοδικά – ημερολόγια κ.ά. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Σχολικές γιορτές). Λεκτικά παιχνίδια - γλωσσοδέτες. Ξεφύλλισμα ενός βιβλίου με εικόνες και αντιστοίχιση των εικόνων με τις λέξεις που τις συνοδεύουν. Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των φθόγγων που αντιστοιχούν στα γράμματα. Απόδοση νοήματος κειμένου με λίγα λόγια (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Ελεύθερη απόδοση νοήματος (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα). Ανάγνωση ποιήματος ή διαλογικού κειμένου με ανάλογη ρύθμιση της έντασης, της χροιάς, του τόνου και του ρυθμού φωνής. Αναζήτηση μιας συγκεκριμένης λέξης σε λεξικό. Συστηματική άσκηση στην ανάγνωση των διάφορων τύπων κειμένων των διάφορων μαθημάτων (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Α΄- Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να γράφει και να διατυπώνει γραπτά νοήματα

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά. Αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής. Αντιγράφει πιστά και γράφει σωστά με σχετική ταχύτητα και με αισθητικώς αποδεκτά γράμματα, λέξεις, φράσεις και προτάσεις τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις. Αναγνωρίζει και συγκρίνει διάφορους τύπους γραμμάτων (τυπογραφικά, καλλιγραφικά κ.ά.). Γράφει και ανακοινώνει στους συμμαθητές ή στο δάσκαλο μικρά λεκτικά σύνολα με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό. Παρατηρεί και περιγράφει γραπτά, αντικείμενα του περιβάλλοντος. Εξιστορεί γραπτά με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε (προσωπική του εμπειρία). Γράφει τη συνέχεια μιας ιστορίας που διάβασε. Επινόει και γράφει μια φανταστική ιστορία. Αντιλαμβάνεται την ανάγκη να ξαναγράψει ένα κείμενο, για να το βελτιώσει με βάση τις παρατηρήσεις τις δικές του ή των άλλων. Διαπιστώνει ότι επικοινωνεί καλύτερα με τους άλλους, όταν χρησιμοποιεί τις κατάλληλες λέξεις, στη σωστή τους θέση (όταν τα γραπτά δηλαδή είναι σωστά από γραμματική και συντακτική άποψη) και όταν λαμβάνει υπόψη του την κατάσταση επικοινωνίας. Σχολιάζει τα γραπτά των συμμαθητών του. Συνειδητοποιεί	Φωνημική επίγνωση Πρώτη γραφή Παραγωγή γραπτού λόγου (βιώματα, γνώσεις, αναγνώσματα) Ορθογραφία, τονισμός Αντιγραφή, καλλιγραφία Βασικά σημεία στίξης Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις (πρόσκληση, ευχή, ανακοίνωση) Σχολιασμός γραπτών Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση.	Καλλιέργεια συνηθειών ορθής γραφής, τονισμού και στίξης. Ασκήσεις αντιγραφής, καλλιγραφίας και ευανάγνωστης γραφής. Γραφή του ονόματός του, γνωστών λέξεων, πινακίδων κτλ. <i>Επικόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων λέξεων, φράσεων, ευχών, καταλόγων κτλ. (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</i> <i>Γραπτή αφήγηση (εμπλέκονται όλα τα αντικείμενα).</i> Γράψιμο παραμυθιού. Αυτοδιόρθωση των κειμένων που γράφει ο μαθητής, σύμφωνα με κριτήριο το «πώς θα ταίριαζε καλύτερα». Αλληλοδιόρθωση με τον ίδιο τρόπο.

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄- Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η επαφή του παιδιού των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου με καταξιωμένα από άποψη αισθητική κείμενα κυρίως της ελληνικής, έντεχνης και λαϊκής λογοτεχνίας, η εξοικείωσή του με το εξωσχολικό βιβλίο και η ενθάρρυνσή του να αναπτύξει τη δημιουργική του φαντασία.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Εξοικειώνεται βιωματικά με τη μορφή και το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων. Ψυχαγωγείται με τα κείμενα και τα απολαμβάνει ως ακροατής. Εξοικειώνεται διαισθητικά και με απλά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας. Αντιλαμβάνεται τις εναλλακτικές δυνατότητες της γλώσσας τόσο στο σημασιολογικό όσο και στο φωνητικό-μορφολογικό επίπεδο. Έρχεται σε επαφή με την παράδοση του τόπου και το λαϊκό πολιτισμό. Αποκτά αίσθηση του χιούμορ διαμέσου επιλεγμένων λογοτεχνικών κειμένων και να οξύνει τη φαντασία του. Ενθαρρύνεται στη δημιουργία και έκφραση δικών του ιστοριών και εξοικειώνεται με τη χωρο-χρονική αντίληψη. Γνωρίζει, περισσότερο ως ακροατής, κατάλληλα για την ηλικία του κείμενα, των κυριότερων εκπροσώπων και ειδών της ελληνικής -κυρίως- λογοτεχνίας και παράδοσης.	Παραδοσιακά και νεωτερικά λογοτεχνικά κείμενα για ακρόαση και αναδιήγηση Μικρά λογοτεχνικά κείμενα για σιωπηρή και μεγάλωφωνη ανάγνωση Ποιήματα για απαγγελία Λογοτεχνήματα για καλλιέργεια του χιούμορ και της φαντασίας Κείμενα που αντιπροσωπεύουν διάφορα λογοτεχνικά είδη, σχολές και δημιουργούς	Ακρόαση και αναδιήγηση λογοτεχνικών κειμένων (μικρών ιστοριών, διηγημάτων, παραμυθιών). Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης. Γλωσσικά παιχνίδια ρυθμού, ομοιοκαταληξίας, επανάληψης, αστείων λέξεων και συλλαβών, γλωσσοδέτες κ.ά. Συλλογή λαϊκών παραμυθιών, παραδόσεων, παροιμιών, αινιγμάτων από την οικογένεια και ανακοίνωση, ανάγνωση, παιχνίδια, δραματοποίηση στην τάξη. Ποιήματα, ιστορίες, παραμύθια με κωμικό περιεχόμενο, για ακρόαση, ανάγνωση, δραματοποίηση, παντομίμα. Ημιτελείς ιστορίες που το παιδί διαβάζει ή ακούει για να μαντέψει το τέλος τους, να τις συνεχίσει και να τις ολοκληρώσει ή και να δημιουργήσει δικές του εκδοχές (δημιουργική αφήγηση). Παιγνιώδεις ασκήσεις αντιστροφής των στοιχείων συνέχειας μιας ιστορίας (π.χ. κάποτε - τώρα - μετά - χθες - σήμερα - αύριο), προκειμένου να τις τακτοποιήσει με τη φυσική χρονολογική σειρά. Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς και παραμυθιών άλλων λαών (π.χ. παραμύθια των βαλκανικών λαών, παραμύθια από την Ευρώπη, παραμύθια από την Ασία). Σιωπηρή ανάγνωση κειμένων με σκοπό την κατανόηση του περιεχομένου. Μεγαλόφωνη ανάγνωση, με εκφορά και έκφραση προσαρμοσμένη στο είδος του λόγου, στο περιεχόμενο και στην κατάσταση (λ.χ. ένταση της φωνής ανάλογα με τον χώρο)

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Α - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η αποσαφήνιση και η σταθεροποίηση του λεξιλογίου της προσχολικής ηλικίας. Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου των παιδιών με λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για τις ανάγκες της καθημερινής τους επικοινωνίας και η χρήση βασικών λέξεων και εκφράσεων στον γραπτό και προφορικό λόγο

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Προσεγγίζει το λεξιλόγιο διάφορων θεματικών περιοχών, ξεκινώντας από τις πιο εύχρηστες λέξεις και χρησιμοποιώντας βαθμιαία τις περισσότερο ειδικές και κατάλληλες. Κατακτά και διαμορφώνει το λεξιλόγιό του από σημασιολογική, φωνητική και ορθογραφική άποψη. Κατανοεί την έννοια των λέξεων σε σύνδεση με τα πράγματα και τα συμφοραζόμενα. Αποσαφηνίζει τις έννοιες των λέξεων με βάση τα αντίθετα (αντώνυμα). Καταρτίζει απλά αλφαβητικά λεξιλόγια. Εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του αξιοποιώντας τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων και τις σχολικές εκδηλώσεις. Χρησιμοποιεί, γραπτά και προφορικά, τις νέες έννοιες – λέξεις που μαθαίνει, διευρύνοντας τόσο το παθητικό όσο και το ενεργητικό του λεξιλόγιο.	Λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για την καθημερινή επικοινωνία Άγνωστες λέξεις	Επιλογή λέξεων σχετικών με το περιεχόμενο της διδασκόμενης ενότητας και ομαδοποίηση, ανάλογα με τη σημασία, τη μορφή, το θέμα κτλ. Επίδειξη αντικειμένων, εικόνων κ.ά. και σύνδεσή τους με τις αντίστοιχες λέξεις. Παιχνίδια λέξεων με αντίθετη σημασία: ωραίος / άσχημος κτλ.). Σχηματισμός / συμπλήρωση προφορικών προτάσεων. Ερμηνεία, σχόλια για δυσνόητες και άγνωστες λέξεις, συμπληρώσεις μισοτελειωμένων προτάσεων, σχηματισμός φράσεων και προτάσεων, καταχώριση νέων λέξεων – εννοιών σε ειδικό τετράδιο λεξιλογικών ασκήσεων.

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Α΄- Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η συνειδητοποίηση βασικών στοιχείων της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας, με τη βοήθεια της διαίσθησης και της πρακτικής εφαρμογής κανόνων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Τονίζει ορθά, προφορικά και γραπτά, τις λέξεις και χρησιμοποιεί τα βασικά σημεία στίξης. Αισθητοποιεί με πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής. Κατανοεί και χρησιμοποιεί την απαραίτητη για τη διεξαγωγή του μαθήματος μεταγλωσσική ορολογία. Εξοικειώνεται γραπτά και προφορικά με βασικές προτασιακές δομές του τύπου: P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K. Κατανοεί το ρόλο του ρήματος μέσα στην πρόταση. Χρησιμοποιεί το ουσιαστικό με το άρθρο ως υποκείμενο, αντικείμενο και κατηγορούμενο. Χρησιμοποιεί την προσωπική αντωνυμία ως υποκείμενο. Διακρίνει τους φθόγγους μέσα στη λέξη και τις λέξεις μέσα στην εκφωνούμενη φράση. Αναγνωρίζει και χρησιμοποιεί σωστά στην ανάγνωση και στη γραφή τα δίψηφα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.	Βασικά στοιχεία της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας Κείμενο, οπτική εικόνα παραγράφου, φράση, λέξη, κεφαλαίο γράμμα, μικρό γράμμα, τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό Σύνταξη απλών προτάσεων, κειμένων	Ασκήσεις γραφής, στίξης και προφοράς Συλλαβισμός Ερωταποκρίσεις του τύπου <i>ποιος κάνει τι; ποιος είναι τι;</i> κτλ.. Παιχνίδια δόμησης λέξεων ή φράσεων σε παραδειγματικό και συνταγματικό άξονα με σύνθεση ανεξάρτητων γραμμάτων ή λέξεων Παιχνίδια με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των μικρότερων φράσεων που συγκροτούν μια πρόταση. Αφαίρεση ή προσθήκη δευτερευόντων όρων στο συντακτικό πυρήνα της πρότασης. Παιγνιώδεις ασκήσεις επαύξησης ή μείωσης σε ελάχιστα συστατικά προτάσεων με βασική δομή του τύπου P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K Ανάλυση επαυξημένων προτάσεων με ερωτήσεις του τύπου: <i>ποιος, τι κάνει, πότε, πού</i> κτλ.. Σύνθεση προτάσεων βασικής δομής με ορισμένες λέξεις ή φράσεις Σύνδεση κύριων προτάσεων με το <i>και</i>. Συγχώνευση μικρών προτάσεων σε μία σύνθετη πρόταση, με περισσότερα από ένα υποκείμενα, κατηγορούμενα ή αντικείμενα Εκτέλεση απλών γλωσσικών πράξεων βάσει του επιτονισμού (π.χ. «Ο Γιάννης φεύγει», για να δηλώσει βεβαίωση και «Ο Γιάννης φεύγει;» για να δηλώσει ερώτηση).

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ³ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.	Τρόποι αναζήτησης πληροφοριών Πηγές πληροφοριών	Εντοπισμός πληροφοριών από διάφορες πηγές. Ενδεικτικές πηγές: Αγγελία, τηλεγράφημα, απλός χάρτης, μετεωρολογικός χάρτης, τηλεφωνικός κατάλογος, πίνακας περιεχομένων, ευρετήρια, κατάλογοι, ενημερωτικά δελτία, οδηγίες (οδηγίες χρήσης παιχνιδιού), διαφημιστική αφίσα (τσίρκου, θεάτρου - ώρες παράστασης, τιμές), διαφήμιση τουριστικού γραφείου κ.τ.λ.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Γ΄ - Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης αξιολόγησης, επεξεργασίας αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη. Αναλύει και συνθέτει δεδομένες πληροφορίες.	Πηγές πληροφορίας Τρόποι αναζήτησης, εντοπισμού, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών Το θέμα και ο σκοπός της διερεύνησης ως κριτήρια αξιολόγησης πληροφοριών	Εντοπισμός, αξιολόγηση και εκμετάλλευση της πληροφορίας Πρόσβαση στις πηγές πληροφορίας. Ενδεικτικές πηγές πληροφορίας: Αγγελία, τηλεγράφημα, απλός χάρτης, μετεωρολογικός χάρτης, τηλεφωνικός κατάλογος, πίνακας περιεχομένων, λεξικά, ευρετήρια, κατάλογοι, χάρτης πόλης, πίνακας (δρομολογίων και λοιπών πληροφοριών), ενημερωτικά δελτία, οδηγίες (χρήσης, παιχνιδιού), διαφημιστική αφίσα (τσίρκου, θεάτρου - ώρες παράστασης, τιμές), διαφήμιση τουριστικού γραφείου, σχηματική παράσταση, διάγραμμα κ.τ.λ.. Χρήση ερωτηματολογίου για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Εξοικείωση στη χρήση Η/Υ και εκπαιδευτικού λογισμικού (CD Rom) σχεδιασμένου ειδικά για παιδιά αυτής της ηλικίας: ηλεκτρονικό λεξικό πολυμέσων, CD Rom για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, CD Rom για τη διδασκαλία λεξιλογίου, ορθογραφίας με ασκήσεις που έχουν τη μορφή παιχνιδιού κ.τ.λ.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης αξιολόγησης, επεξεργασίας αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.

³ Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών εισάγεται, εφόσον εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις υγιεινής, χώρου, συσκευών και διδακτικής επάρκειας του προσωπικού. Η διαχείριση της πληροφορίας αποτελεί κατεξοχήν «οριζόντιο στόχο» του Προγράμματος. Γι' αυτό δεν περιορίζεται στο γλωσσικό μάθημα.

Ιδιαιτερότητες και προτεραιότητες στη Β ´ Τάξη

- -Στη Β´ τάξη πρέπει να καλλιεργούνται συστηματικά οι δεξιότητες της **ανάγνωσης**, της **γραφής**, της **προφορικής** και της **γραπτής** έκφρασης.
- -Για την καλλιέργεια της **αναγνωστικής δεξιότητας**, είναι σκόπιμο όλα τα παιδιά να ασκούνται, σε καθημερινή βάση, στη **σιωπηρή** και τη **φωναχτή ανάγνωση**, όχι μόνο μέσα από τα κείμενα του βιβλίου για το γλωσσικό μάθημα, αλλά και μέσα από τα κείμενα του Ανθολογίου, του βιβλίου *Μελέτη του Περιβάλλοντος* και άλλων κατάλληλων εξωσχολικών βιβλίων
- -Για την καλλιέργεια της δεξιότητας της **γραφής**, προτείνουμε τα παιδιά να χρησιμοποιούν ξεχωριστό τετράδιο, όπου θα αντιγράφουν δυο-τρεις γραμμές από το καθημερινό μάθημα, [που θα τους υποδεικνύει ο δάσκαλός τους ή θα τις επιλέγουν μόνοι τους].
- -Οι ασκήσεις **προφορικής έκφρασης**, οι οποίες κατέχουν ξεχωριστή θέση στο παρόν βιβλίο, αποσκοπούν στη δημιουργία κλίματος που θα παρακινεί τα παιδιά να εκφράζονται προφορικά και με δημιουργικό τρόπο.

Λεξιλογικές ασκήσεις και ασκήσεις γραπτής έκφρασης

- - Οι **λεξιλογικές** ασκήσεις και οι ασκήσεις **γραπτής** έκφρασης συμβάλλουν στην καλύτερη παραγωγή γραπτών κειμένων από τα παιδιά και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους.
- Οι ασκήσεις γραπτής έκφρασης στο νέο βιβλίο κινούνται στη λογική της κειμενοκεντρικής προσέγγισης του γραπτού λόγου και την ανάγκη εξοικείωσης και παραγωγής ποικίλων κειμενικών ειδών: *αφηγήσεις, περιγραφές, προσκλήσεις, κατάλογοι λέξεων, ετικέτες προϊόντων, οδηγίες, συνταγές κ.ά.*
- - Συστηματικά πρέπει να καλλιεργείται και η ορθογραφία. Στη συστηματική ορθογραφική άσκηση συμβάλλουν οι **ομαδοποιήσεις** και οι σχετικές **γενικεύσεις**.
- -Οι ομαδοποιήσεις, συνήθως, γίνονται με βάση το θέμα (**κλειδ-ί, κλειδ-ώνω, κλειδ-αράς**), τις καταλήξεις (**σκουπ-ίζω, ποτ-ίζω** κτλ.) και τα προθήματα (**τηλέ-φωνο, τηλε-όραση, τηλε-θεατής, τηλε-σκόπιο** κτλ.)
- -Για τις γενικεύσεις είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι από την ομοιομορφία πολλών περιπτώσεων (ομαδοποιήσεις κ.ά) καλό είναι να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να διατυπώνουν, με δικά τους λόγια, απλά συμπεράσματα με μορφή κανόνα. Π.χ.: Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω**, γράφονται με γιώτα κτλ.

- - Η διδασκαλία της **Γραμματικής** πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, όπως επισημαίνεται στο ΑΠΣ & το βιβλίο του δασκάλου. **Προσοχή στις υπερβολές !!**
- **ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΣΕ ΔΙΩΡΑ**
- - Τα **περιεχόμενα** του βιβλίου για το μαθητή είναι οργανωμένα σε **24 ενότητες**. Για το γλωσσικό μάθημα στη Β΄ τάξη διατίθενται **261 διδακτικές ώρες** (βλ. Βιβλίο Δασκάλου, σελ. 3). Επομένως, σε κάθε ενότητα αναλογούν περίπου 11 διδακτικές ώρες.
- Σύμφωνα με το Ωρολόγιο Πρόγραμμα, ο διδακτικός χρόνος για το γλωσσικό μάθημα κατανέμεται σε **διδακτικά δώρα**. Τα περιεχόμενα, όμως, του σχολικού βιβλίου είναι οργανωμένα σε ενότητες και υποενότητες και όχι σε διδακτικά δώρα. Για το λόγο αυτό είναι ανάγκη ο εκπαιδευτικός να εντάσσει **τις επιμέρους υποενότητες όλων των ενότητων σε διδακτικά δώρα**. Σ' αυτό διευκολύνει και το βιβλίο για το δάσκαλο.
- -Στο τέλος κάθε ενότητας προτείνεται και ένα μάθημα από το Ανθολόγιο, το οποίο «συγγενεύει» με αυτήν νοηματικά.
- Στις προβλεπόμενες από το Βιβλίο του Δασκάλου 79 ώρες, για δραστηριότητες εκτός εγχειριδίου, σκόπιμο είναι να εκπονούνται **σχέδια εργασίας** που θα υπηρετούν γλωσσικούς και όχι εγκυκλοπαιδικούς στόχους

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ - ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ – ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

Η διδασκαλία της ορθογραφίας ενσωματώνεται στη γλωσσική διδασκαλία με κάθε ευκαιρία και σύμφωνα με τις προτεραιότητες της οικείας βαθμίδας και ενότητας. Είναι, πάντως, σημαντικό να αξιοποιεί τα συμφραζόμενα, την ομοηχία (λ.χ. «έχω λύσει» και «έχω λύση») και να χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές για την παρουσίαση, την εφαρμογή και την αφομοίωση των κανονικότητων και, γενικά, των περιπτώσεων (λ.χ. στοιχεία μορφοποίησης, διατύπωση κανόνων σε έμμετρο λόγο, εικόνες, σκίτσα κ.τ.ό., πίνακες, ασκήσεις κλειστού τύπου ή σύντομης απάντησης). Επιπλέον, χρειάζεται έμφαση στις περιπτώσεις των συχνών σφαλμάτων. Διατηρείται σε ισχύ η ορθογραφία των Προεδρικών Διαταγμάτων 583/1982 & 528/1984 (βασικό λεξιλόγιο) των βιβλίων αναφοράς του Ο.Ε.Δ.Β. και άλλων που εκπονήθηκαν με ανάθεση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος.

Με ανάλογους τρόπους διδάσκεται το λεξιλόγιο, σύμφωνα και με τα ιδιαίτερα γνωρίσματα κάθε εγχειριδίου (λ.χ. θεματικά πεδία). Οργανικό στοιχείο της διδασκαλίας του λεξιλογίου είναι η χρήση λεξικού μέσα στην τάξη ατομικά ή ομαδικά.

Προκειμένου να υποβοηθείται η συνδιδασκαλία αλλοδαπών μαθητών⁶ με ανεπαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, προτείνονται τα εξής (τα οποία πρέπει να συνοδεύονται από διδακτικές οδηγίες):

⁶ Όπως φαίνεται από το περιεχόμενο του εδαφίου, στην προκειμένη περίπτωση γίνεται λόγος για τη διδακτική αντιμετώπιση μεμονωμένων περιπτώσεων μαθητών. Το ευρύτερο θέμα της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης και ξένης γλώσσας στο σύνολο των αλλοδαπών μαθητών αντιμετωπίζεται με τη σύνταξη αντίστοιχων Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών.

- Να δίδεται βαρύτητα στην προφορική άσκηση και στη χρήση παραγλωσσικών μέσων, τα οποία προσφέρονται κυρίως με τον καθημερινό φυσικό διάλογο, τη δραματοποίηση, το σχολικό θέατρο, το τραγούδι, τις συμμετοχικές σχολικές εκδηλώσεις κ.ά..

- Να προσφέρονται για προφορική επεξεργασία άφθονες φραστικές δομές.

- Να δίδεται έμφαση στη διδασκαλία των ιδιαίτερων δομικών χαρακτηριστικών της ελληνικής γλώσσας, που παρουσιάζουν δυσκολίες για τους ξένους, όπως π.χ. είναι το φωνολογικό και κλιτικό σύστημα καθώς και ο τονισμός.

Σε κάθε περίπτωση λαμβάνεται υπόψη η συμμετοχή μαθητών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Παιδιά με τέτοιες ανάγκες μπορούν και επιβάλλεται να συμμετέχουν στην καθημερινή μαθησιακή διαδικασία και να επωφελούνται από τις γλωσσικές δραστηριότητες της τάξης. Η ιδιαιτερότητά τους σε έναν ή περισσότερους τομείς της ανάπτυξης υπαγορεύει στο δάσκαλο, αφού τους αξιολογήσει μαθησιακά, να σχεδιάσει εξατομικευμένα ή σε μικρές ομάδες προγράμματα διδασκαλίας της γλώσσας, στον προφορικό και γραπτό λόγο. Απαιτείται να χρησιμοποιήσει διάφορα διδακτικά μέσα, χρησιμοποιώντας όλα τα αισθητηριακά κανάλια μάθησης, ώστε οι μαθητές να διευκολυνθούν στη μαθησιακή διαδικασία. Για να πραγματοποιηθεί η επίτευξη των διδακτικών στόχων σε παιδιά με μαθησιακές ιδιαιτερότητες απαιτείται αυστηρή κριτική επιλογή στις προτεραιότητες των στόχων, καθώς και δομημένη ανάλυση κάθε στόχου σε βήματα.

Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι κάθε στόχος της γλωσσικής διδασκαλίας θεωρείται “οριζόντιος στόχος” όλων των μαθημάτων. Με άλλα λόγια, ως μέσο και αντικείμενο γλωσσικής άσκησης, ιδιαίτερα για την επεξεργασία του περιεχομένου και των φραστικών επιλογών, πρέπει να αξιοποιούνται όλα τα μαθήματα και η σχολική ζωή.

Οι βασικές αρχές των καινούργιων εγχειριδίων γλωσσικής διδασκαλίας

- Τα κείμενα της διδασκαλίας αντιπροσωπεύουν μεγάλο αριθμό κειμενικών ειδών, όπως αυτά στα οποία εκτίθεται ο μαθητής στη σχολική και στην κοινωνική ζωή του.
- Τα βασικά είδη λόγου είναι αντικείμενο διδασκαλίας.
- Διδάσκεται η σύνθεση προφορικού και γραπτού λόγου από τους μαθητές, με την οποία κορυφώνεται η γλωσσική διδασκαλία και πιστοποιείται το αποτέλεσμα της.
- Τα κείμενα των μαθητών απευθύνονται σε πιθανούς ή πραγματικούς αποδέκτες και παράγονται για να λειτουργήσουν σε συγκεκριμένη περίπτωση.
- Η γραμματική αντιμετωπίζεται σε συνάρτηση με τη λειτουργία της στην επικοινωνία.

Συνέπειες αυτών των αρχών στα εγχειρίδια γλώσσας

- Τα περιεχόμενα είναι οργανωμένα σε θεματικές ενότητες
- Τα κείμενα είναι κυρίως αυθεντικά και ανήκουν
 - ✓ είτε στον αναφορικό λόγο (αφήγηση, περιγραφή), ο οποίος απλώς παρουσιάζει μια πραγματικότητα
 - ✓ είτε στον κατευθυντικό λόγο, με τον οποίο επιχειρείται η μεταβολή της πραγματικότητας μέσω της διαμόρφωσης ή της αλλαγής της στάσης, της γνώμης, της συμπεριφοράς του αποδέκτη.

Ως προς την οργάνωση των περιεχομένων κάθε εγχειριδίου:

Κάθε ενότητα αναπτύσσεται γύρω από:

- Ένα είδος λόγου και ορισμένα κειμενικά είδη που ανήκουν σ' αυτό, ανάλογα και με το θέμα της ενότητας (επιλεγμένο βάσει των ειδικών προδιαγραφών)
- Ένα βασικό και ορισμένα δευτερεύοντα ή επανερχόμενα γλωσσικά φαινόμενα (γραμματική)
- Ένα θέμα

Παράδειγμα 1ο

- ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ –
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Διπλά σύμφωνα,
Αλφαβήτιση, Ταξινόμηση λέξεων με
βάση τη σημασία τους
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ:
Κατάλογοι
- ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ: Ψώνια, ταξίδι

Από τον πανοραμικό πίνακα περιεχομένων του ΒΜ (βρίσκεται στο ΒΔ)

Τίτλος ενότητας	Είδος κειμένου και είδος λόγου	Προφορικός λόγος	Παραγωγή γραπτού λόγου	Γραμματική –Σύνταξη - Ορθογραφία	Λεξιλόγιο
Ετοιμασίες για το ταξίδι Δ.Ω.: 8-10	Κατάλογοι	Διατύπωση γνώμης	Κατάλογος	Διπλά σύμφωνα	Αλφαβήτιση Ταξινόμηση λέξεων με βάση σημασιο- λογικά κριτήρια

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις

- ✓ Γιατί ένας κατάλογος είναι χρήσιμος
- ✓ Να φτιάχνεις καταλόγους
- ✓ Να βάζεις τις λέξεις στη σειρά με βάση το πρώτο τους γράμμα
- ✓ Να ξεχωρίζεις μεταξύ τους ήχους που μοιάζουν.

Η Χαρά, η Γαλήνη, ο Λουκάς και ο Αρμπέν αποφασίζουν να ακολουθήσουν τους ήρωες του κόμικς, την Άννα, τη Νου και το Ραφαέλ, στο ταξίδι τους για τη Χωχαρούπα.

1

Οι ήρωες του κόμικς, η Άννα, η Νου και ο Ραφαέλ, άφησαν στους φίλους μας μικρές λίστες, για να τους βοηθήσουν να ετοιμαστούν για το ταξίδι.

Μερικές φορές τον κατάλογο τον λέμε και λίστα.

Λίστα 1

Κάλεες
Αθήνα
Πουλόβερ
Αδιάρρηκτο
Γάτα
Κασσί

Λίστα 2

Φακί
Ανοιχτήρι
Υπνόσακος
Κουτάκι
Σπίρτα
Μαχαίρι
Σκονί

Λίστα 3

Νερό
Ψωμί
Κονσέρβες
Σίγα

Λίστα 4

Μοχλίσια
Τετραέδρα
Ζωα
Παιχνίδια
Χάρακας
Νερομπουργιές
Εύρετρα

Μάθε να γράφεις σωστά τις λέξεις της τέταρτης λίστας.

2

Σκέψου και απάντησε.

- ☀ Ποιες από αυτές τις λίστες έφτιαξαν οι ήρωες του κόμικς;
- ☀ Πώς το κατάλαβες;
- ☀ Μπορείς να μαντέψεις τι λένε οι μισοσβησμένες λέξεις;
- ☀ Εσύ έχεις φτιάξει ποτέ λίστα;
- ☀ Για ποιο λόγο;

Άσκηση

1

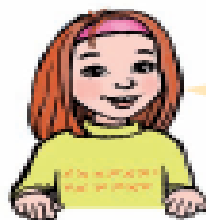
Οι τέσσερις φίλοι αποφάσισαν να μοιράσουν τα ψώνια που πρέπει να κάνουν για το ταξίδι.

Κοίταξε τις τρεις πρώτες λίστες στη σελίδα 36 του βιβλίου σου και γράψε δύο νέες λίστες με όσα πράγματα μπορούν να αγοράσουν οι τέσσερις φίλοι από το κατάστημα ρούχων και από το μπακάλικο.

Άσκηση 2

Σε ευχαριστούμε που μας βοήθησες
να γράψουμε τι να φωνάσουμε για το ταξίδι μας
στη Χαχαρούπια.
Για να γνωριστούμε καλύτερα,
θέλουμε να μάθουμε ποια είναι οι καλύτεροι
σου φίλοι, ποια είναι τα αγαπημένα σου
παιχνίδια και ποια είναι
τα αγαπημένα σου φαγητά.

Οι καλύτεροί μου φίλοι

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τα αγαπημένα μου
παιχνίδια

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τα αγαπημένα μου φαγητά

.....

.....

.....

.....

.....

Παράδειγμα 2ο

- ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ – ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Άρνηση, ερώτηση (Σημεία στίξης, Διπλός τόνος)
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ: Παραμύθι (Αφήγηση, κατανόηση, παραγωγή)
- ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ: Οτιδήποτε («Πώς λέμε όχι»)

Ο μικρός νάνος τότε κατόλαβε· κοίταξε λυπημένος κατόματα το μεγάλο γίγαντα και χωρίς καν ένα φόβο τού είπε:

– Όχι, δεν παραδίνωμαι!

Αμέσως μετά έτρεξε, έφτασε στο μικρό καλύβι του και σε λίγο ξαναγύρισε κρατώντας στα χέρια του μια σφεντόνα. Στάθηκε μπροστά στο γίγαντα και περίμενε.

Ο μεγάλος γίγαντας τα 'χασε για λίγο. Ύστερα χύθηκε πάνω στο μικρό νάνο θέλοντας να τον συντρίψει. Έγινε όμως κάτι απίστευτο. Ο μικρός νάνος νίκησε το μεγάλο γίγαντα! Ο μεγάλος γίγαντας το 'βαλε στα πόδια...

Έτσι οι Έλληνες του Σαράντα, όπως ο μικρός νάνος του παραμυθιού, όταν η Ιταλία ζήτησε να της παραδώσουν τη χώρα τους, απάντησαν όπως και κείνος, μ' ένα θαρραλέο και αποφασιστικό ΟΧΙ!

Δεν είναι όμως μόνο πως είπαν το ΟΧΙ. Το διαφέντεισαν στη συνέχεια παλικαρίσια και νικηφόρα πάνω στις βουνοκορφές.

Γαλάτσια Σουρέλη, «Η πα-ρε-με ένα σκαλί», εκδ. Ψυχογιός

- ☀ Παιος είναι ο τίτλος του παραμυθιού;
- ☀ Παιοι είναι οι δύο ήρωες του παραμυθιού;
- ☀ Τι συμβαίνει στην αρχή του παραμυθιού;
- ☀ Τι γίνεται στη μέση του παραμυθιού;
- ☀ Πώς τελειώνει το παραμύθι;
- ☀ Διηγείσαι το παραμύθι με τη βοήθεια των παραπάνω ερωτήσεων.

- ☀ Τι λέει στο παραμύθι ότι έκαναν οι Έλληνες του Σαράντα;
- ☀ Γνωρίζεις τι έγινε το 1940; Από πού το γνωρίζεις;

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη πρόταση του παραμυθιού.

Θυμάσαι το παραμύθι με το νόμο που είπε ΟΧΙ στο γίγαντα;
Διάβασε τώρα με πολλούς τρόπους μπορούμε να πούμε «όχι».

Όχι, Δεν και μη

Όταν θέλω να αρνηθώ,
λέξεις χρησιμοποιώ
όπως όχι, δεν και μη,
ούτε, μήτε, επ' ουδενί,
αποκλείεται, κανέναν,
τίποτε, ποτέ, ουδέν!

Για να δεις πώς εκφράζουμε την
άρνηση, κάνε τις ασκήσεις 6, 7 και 8
στις σελίδες 37 και 38 του Τετραδίου
Εργασιών.

Υπογράμμισε στο παρακάτω ποίημα όλες τις εκφράσεις που δείχνουν άρνηση.

Οι νότες

Σήμερα στη μουσική
τη νότα κάνουμε του μι
αλλά σαν γνωστή μου μοιάζει.
Όλο «μη» η μαμά φωνάζει.

Μην κλατσάς στο σπίτι μπάλα
και μη βιάζεσαι στη σκάλα.
Μην ξεχνάς δόντια να πλύνεις.
Στο μαρό γλυκά μη δίνεις.

Φαίνεται στη μουσική,
όταν ήτανε μικρή,
πως δεν πρόσχε πολύ
και θυμάται τώρα αυτή
μικράν ότα. Αυτή του μι...

Ορφάνος (παιδική λογοτεχνία)

Μάθε να γράφεις σωστά τη δεύτερη στροφή.

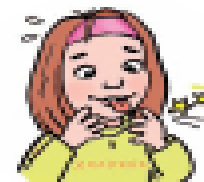
Παράδειγμα 3ο

- ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Συμφωνικά συμπλέγματα, Το ρήμα «είμαι»
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ: Γλωσσοδέτες, αινίγματα, ποιήματα
- ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ: Κάποιο με ευρηματική διατύπωση («Ταξίδι στη Χωχαρούπα»)

2 Μπορείς να διαβάσεις γρήγορα τους παρακάτω γλωσσοδέτες;

- Πέμπτη, πέρται ο πεύκος κάτω.
- Βρίσκω τις πόρτες κλειδωτές, κλειδαμένες και κλειδαμπαρωμένες.
- Άσπρο χαρτί και ξέξασπρο και ξέξασπρο μελάνι και ξέξασπρη γραμματική, ξέξασπρο γράμμα κάνει.

Μάθε να γράφεις σωστά τον πρώτο γλωσσοδέτη.

3 Βρες τις λέξεις με τα μπλε γράμματα στο διάλογο **1** και συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα.

ΤΟ ΡΗΜΑ *είμαι*

Εγώ		Εμείς	
Εσύ		Εσείς	
Αυτός		Αυτοί	<i>είναι</i>
Αυτή		Αυτές	
Αυτό		Αυτά	

Μάθε να γράφεις σωστά το ρήμα *είμαι*.

Για να συνεχίσεις, πήγανε στις ασκήσεις **2** και **3** στη σελίδα 44 του *Τετραδίου Εργασιών*.

Παράδειγμα 4ο

- ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ – ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Επίθετο (Παραθετικά των επιθέτων 1, Κλίση αρσενικών σε -ας, Συμφωνικά συμπλέγματα 2)
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ: Περιγραφή
- ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ: Συνώνυμα, αντίθετα
- ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ: Περιγραφή τόπου, αντικειμένου

3

Διάλεξε για κάθε ουσιαστικό δύο επίθετα που του ταιριάζουν.
Ένωσε τα επίθετα αυτά με την εικόνα.

Έπετα μάθε να τα γράφεις σωστά.

ΕΠΙΘΕΤΑ

λεπτός χοντρός αδύνατος όρεκτος καθιστός

μονόχρωμη πολύχρωμη μεγάλη μικρή

ωραίο παλιό άσχημο καινούριο

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

κύριος

ομπρέλα

σπίτι

Τώρα πήγανε στη σελίδα 52 στο **Τετράδιο Εργασιών**. Στην **άσκηση 3** θα βρεις επίθετα, για να περιγράψεις και εσύ κάτι.

4

Τα επίθετα που δε διάλεξες
για να περιγράψεις τον κύριο, την ομπρέλα
και το σπίτι είναι τα **αντίθετα** αυτών που διάλεξες.

Βάγια, έχουμε επίθετα
που σημαίνουν το αντίθετο.
Όμως τα επίθετα λεπτός και αδύνατος
δε σημαίνουν το ίδιο;

Ναι, σημαίνουν περίπου το ίδιο
και λέγονται **συνώνυμα**.

Για να βρεις **αντίθετα** και **συνώνυμα** επίθετα, πήγανε στις **ασκήσεις 4 και 5**, στις σελίδες 53 και 54 του **Τετραδίου Εργασιών**.

Η λίμνη φαντάζει σαν ασημένιος κάμπος.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** αυτό που έγραψε ο Ζ. Παπαντωνίου και μάθε να το γράφεις **σωστό**.

Πήγανε στις σελίδες 54 και 55 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις ασκήσεις **8** και **7**.

7

Σκέφτηκαν να γράψω στο ημερολόγιό μου «δέντρα πιο ψηλά από γίγαντες» και «φωνή όλη πιο σιγανή από ψιθύρο».

Δέντρα πιο ψηλά, δηλαδή ψηλότερα, και φωνή πιο σιγανή, δηλαδή σιγανότερη!

Ο Αρμπέν, που άκουγε αυτά που έλεγαν η Χαρά και η Βάγκι, έρπιαξε τα παρακάτω στιχάκια. Μπορείς να συνεχίσεις; Μην ξεχάσεις να βάλεις τελεία όπου πρέπει.

Το **πιο όμορφο** είναι **ομορφότερο**,
το **πιο ψηλό** **ψηλότερο**.
Θα φύγω με το **κότερο**!

Ο **πιο παλιός**
η **πιο λευκή**
το **πιο λεπτό**
Θα πάρω **ελακότερο**!

Κατάλαβες τι έκανε ο Αρμπέν;

Αν θέλετε, μπορείτε να χωριστείτε σε ομάδες και να συνεχίσετε αυτό το παιχνίδι στην τάξη!

Παράδειγμα 5ο

- ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: Λειτουργία συνδετικού ρήματος, Παραθετικά επιθέτων 2, Υ-Ρ-Κ
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ: Αφήγηση-έκφραση συναισθημάτων
- ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ: Ουσιαστικά, ρήματα και επίθετα που δηλώνουν συναισθήματα
- ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ: Τι ένιωσα όταν... («Νιώθω»)

9

Διόρθωσε τον παρακάτω μύθο του Αισώπου και συμπλήρωσε τον πίνακα που ακολουθεί. Θα σε βοηθήσουν οι λέξεις του κειμένου με τα έντονα γράμματα.

Η αλεπού κι ο λέλεκας

Το λελέκι προσκλήθηκε μια μέρα σε δείπνο από την αλεπού.

Ενθουσιάστηκε με την πρόσκληση και πήγε στη φωλιά της αλεπούς χαρούμενο και πεινασμένο. Φτάνοντας όμως εκεί, διαπίστωσε πως η αλεπού είχε μαγειρέψει σούπα αραιή και την είχε σερβίρει σε πιάτα τόσο ρηχά, που το ράμφος του δεν κατάφερνε ούτε μια γουλιά να ρουφήξει. Αναγκάστηκε να παρακολουθεί την οικοδέσποινα να τρώει του καλού καιρού κι όταν πια τελείωσε το φαγητό της, την αποχαιρέτησε κι έφυγε πάντα πεινασμένο.

Την επόμενη μέρα ήρθε η σειρά του λέλεκα να προσκαλέσει την αλεπού

σε δείπνο. Η αλεπού ευχαριστήθηκε με την πρόσκληση, σαν έφτασε όμως, είδε πως το λαλέκι είχε μαγειρέψει σούπα πηχτή και την είχε αερίσει σε ψηλά βάζα. Έχανε το ρόμπος του βαθιά και απολάμβανε το φαγητό του, ενώ η αλεπού, ανίκανη να χώσει τη μουςούδα της στο βάζο, αναγκάστηκε να παρακολουθείνηστική. Όταν τελείωσε το λαλέκι, της είπε χαμογελαστά: «Το παρόδειγμά σου ακολουθώ, τίποτε παραπάνω».

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Ονομαστική	η		οι	αλεπούδες
Γενική	της		των	
Αιτιατική	την		τις	
Κλητική	–	αλεπού	–	

Μάθε να γράφεις σωστά την υπογραμμισμένη φράση του κειμένου.

Πήγανε στη σελίδα 30 του Τετραδίου Εργασιών και κάνε την άσκηση 7.

- ☀ Πώς ένωσε το λαλέκι, όταν η αλεπού του σέρβιρε τη σούπα σε ρηχό πιάτο;
- ☀ Τι σκέφτηκε να κάνει το λαλέκι; Γιατί;
- ☀ Πώς ένωσε η αλεπού, όταν το λαλέκι σέρβιρε τη σούπα σε ψηλά βάζο;
- ☀ Τι νομίζεις ότι ένωσε το λαλέκι, όταν είπε στην αλεπού: «Το παράδειγμά σου ακολουθώ, τίποτα παραπάνω»;

Γράψε τα αντίθετα. Όπως πρόσεξε. Το αντίθετο πρέπει να είναι ρήμα ή επίθετο, όπως η λέξη που δίνεται.

Ενθουσιάζομαι

.....

Χαρούμενος

.....

Ευχαριστιέμαι

.....

Χαμογελαστός

.....

Παράδειγμα 6ο

- **ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΜΕΣΑ:** Διάκριση του -οι των αρσενικών από το -η των θηλυκών και το -ι των ουδέτερων ουσιαστικών, Σχηματισμός μετοχών, Κλίση επιθέτων σε -ος, -η, -ο, Ρήματα σε -ώ
- **ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ:** Αφήγηση, ρεπορτάζ
- **ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ:** Είδηση («Τα μάθατε τα νέα;»)

Το επίθετο: ο μεγάλος – η μεγάλη – το μεγάλο						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομαστική	ο		η	μεγάλη	το	
Γενική	του		της		του	
Αιτιατική	το		τη		το	
Κλητική	-		-		-	
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομαστική	οι	μεγάλοι	οι		τα	
Γενική	των		των		των	
Αιτιατική	τους		τις	μεγάλες	τα	μεγάλα
Κλητική	-		-		-	

Τώρα πήγαντε στο **Τετράδιο Εργασιών** στη σελίδα 45 και κάντε την άσκηση **1**.

3

Η Χαρά έγραψε το παρακάτω άρθρο για τη στήλη της εφημερίδας με τα νέα του σχολείου.

Άσκηση για περίπτωση πυρκαγιάς

Την Παρασκευή 29 Απριλίου το σχολείο μας έκανε μια άσκηση για την περίπτωση που πιάσει πυρκαγιά. Μόλις ακούσαμε τη σειρήνα, σηκωθήκαμε από τα θρανία μας, βγήκαμε από την τάξη, διασχίσαμε το διάδρομο βιαστικά, αλλά χωρίς να τρέχουμε, και βρεθήκαμε όλοι στην αυλή του σχολείου.

Όλοι ψύχραιμοι

Όλοι ακολουθήσαμε τις οδηγίες των δασκάλων και παραμείναμε ψύχραιμοι. Όταν μας μέτρησαν οι δάσκαλοι, βρέθηκε ότι δεν έλειπε κανείς.

Η πυρασβεστική στην ώρα της

Έφτασαν οι πυροσβέστες. Κουβάλησαν τις μάνικες, όρμησαν στο σχολείο και έκαναν ότι σβήνουν τη φωτιά. Έπειτα στάθηκαν στο πλατύσκαλο του σχολικού κτιρίου και μας εξήγησαν πώς να σβήνουμε μια μικρή φωτιά με τον πυροσβεστήρα. Ήταν μια μέρα ενδιαφέρουσα και γεμάτη με συγκινήσεις!

ΧΑΓΕ.

- ☀ Τι έγινε;
- ☀ Πότε έγινε;
- ☀ Πού;
- ☀ Θυμάσαι τι σημαίνουν τα αρχικά ΧΑ.ΓΕ.;

Μάθε να γράφεις σωστά την πρώτη πρόταση του άρθρου της Χαράς.

Γράψε ένα κείμενο για ένα γεγονός που συνέβη στη γεγονιά σου. Θυμήσου να πεις τι έγινε, πότε και πού έγινε.

4

Ποια λέξη του άρθρου της Χαράς σημαίνει φωτιά; Συμπλήρωσέ τη στο λεξικό σου.

Βόγια, να φάσουμε και τη λέξη πλατύσκαλο στο λεξικό;

Μπορείς να βρεις και μόνη σου τι σημαίνει πλατύσκαλο, αν χωρίσεις τη λέξη αυτή σε μικρότερα κομμάτια!

Από ποιες λέξεις νομίζεις ότι σχηματίζεται η λέξη πλατύσκαλο; Μπορείς τώρα να μαντέψεις τη σημασία της

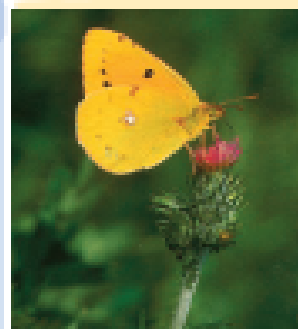
Σχηματίζεται από τις λέξεις _____ + _____, που ενώθηκαν σε μία λέξη.

Στη σελίδα 46 του Τετραδίου Εργασιών, στην άσκηση 2 θα βρεις λέξεις που ενώνονται, για να φτιάξουν μία λέξη, και στην άσκηση 3 θα βρεις λέξεις που δείχνουν ότι κάτι είναι πιο μεγάλο ή πιο μικρό. Μετά κάνε την άσκηση 4 στη σελίδα 47.

6 Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

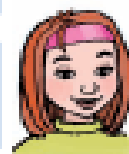

Οι πεταλούδες βοηθούν

«Ο επισκευρητής των κήπων έρχεται», ακούστηκε μια δυνατή φωνή. Χιλιάδες πεταλούδες, ξετρυπώνοντας απ' τους φράχτες, πέταξαν γελώντας πάνω στα γυμνά κοτσάνια και βάλθηκαν να παρασταίνουν τα λουλούδια, που αμέριμνα εξακολουθούσαν να κοιμούνται μέσα στη γη.

Επισκευήδες Γονατάς, «Το βράβειο», εκδ. Στιμυή

Βόγκα, τι είναι οι λέξεις με τα μπλε γράμματα;

Είναι **μετοχές**, λέξεις που συνοδεύουν τα ρήματα. Μας δείχνουν και αυτές τον **τρόπο** με τον οποίο γίνεται κάτι. Θυμάσαι άλλες τέτοιες λέξεις; Για να φτιάξεις μια μετοχή, βγάζεις την κατώληξη του ρήματος και προσθέτεις **-οντας**, όταν το **ο** δεν τονίζεται (π.χ. σφυρίζω – σφυρίζ**οντας**), και **-ώντας**, όταν το **ω** τονίζεται (π.χ. γελώ – γελ**ώντας**). Φτιάξε τώρα και εσύ μετοχές από ρήματα.

Πήγαινε στη σελίδα 48 του **Τετραδίου Εργασιών** και κάνε τις ασκήσεις **Ε** και **Σ**.

παίζω **παίζοντας**

τρέχω

γράφω

βαδίζω

ζωγραφίζω

σκοιπίζω

πηδώ **πηδώντας**

μιλώ

κοιτώ

τραγουδώ

γελώ

χτυπώ

Παραγωγή λόγου -I

- Η παραγωγή λόγου, γραπτού ή προφορικού, γίνεται αντικείμενο συστηματικής διδασκαλίας
- Ο λόγος που ζητείται από το μαθητή ανήκει σε ένα από τα βασικά είδη που διδάσκονται: αναφορικός (αφήγηση, περιγραφή) κατευθυντικός λόγος και σε ορισμένο κειμενικό είδος (λ.χ. επιστολή, κανόνες παιχνιδιού)
- Τα γνωρίσματα του ζητούμενου κειμενικού είδους (γραμματικά στοιχεία, δομή) έχουν διδαχθεί στην αντίστοιχη ενότητα
- Το ζητούμενο κείμενο έχει ορισμένον, πραγματικό ή φανταστικό και, πάντως, πιθανό αποδέκτη και σκοπό. Από αυτά προκύπτουν χαρακτηριστικά όπως η έκταση και το ύφος.
- Η αξιολόγηση και η αυτοαξιολόγηση του κειμένου γίνεται βάσει των ζητούμενων της εκφώνησης.

Παραγωγή λόγου -II

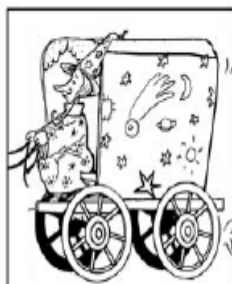
- Οι μαθητές καθοδηγούνται για ή και κατά τη σύνθεση κειμένου.
- Η καθοδήγηση θα πρέπει να είναι φθίνουσα, ώστε ο μαθητής να είναι (σταδιακά και κατά το δυνατόν) σε θέση να ελέγχει ο ίδιος το γραπτό του και να διορθώνει τον προφορικό λόγο του.
- Οι εκφωνήσεις για την παραγωγή λόγου είναι πιθανό να εκπονούνται από τον εκπαιδευτικό, ιδιαίτερα όταν εκείνος «εκμεταλλεύεται» μία επίκαιρη περίπτωση της σχολικής ή της εξωσχολικής ζωής.

Άσκηση 11

Φτιάξε το παραμύθι σου διαλέγοντας τις ανάλογες εικόνες.
Έπειτα χρωμάτισε τις εικόνες και γράψε το κείμενο που ταιριάζει.

Μια φορά κι
έναν καιρό
ήταν ένας

.....
που ήταν πάνω σε
.....
.....

Καθώς
προχωρούσε,
είδε από
μακριά ένα

.....
που έμοιαζε έρημο.

Πλησίασε και

.....
.....
.....

Ξαφνικά

.....
.....
.....

Μπορείς να διηγηθείς τι γίνεται στη συνέχεια;

Διδάσκεται ο κειμενικός τύπος
«μήνυμα»

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Γιατί αφήνουμε μηνύματα
- ✓ Να αφήνεις σύντομα μηνύματα, προφορικά και γραπτά.
- ✓ Να βάζεις διαλυτικά, απόστροφο και ενωτικό, όταν γράφεις.
- ✓ Να διαβάζεις και να γράφεις τους διφθόγγους

26 Οκτωβρίου,
του Αγίου Δημητρίου.
Να ειχηδω στη
θεία Δήμητρα.

Πέρασα να σε
δω αλλά δε σε
βρήκα. Θα σου
τηλεφωνήσω το
απόγευμα. ❤️ χαρά

Μαρά, φεύγω για το σχολείο.
Πήρε η γιαγιά. Θα περάσει
το απόγευμα από το σπίτι
Λουκάς

Λουκά, γεια.
Είμαι ο Αρμπέν.
Ήθελα να βγούμε
να παίξουμε,
αλλά δε σε βρήκα.

- ☀ Ποιος έχει αφήσει καθένα από τα παραπάνω μηνύματα και γιατί;
- ☀ Εσύ έχεις πάρει ποτέ μήνυμα; Από ποιον;
- ☀ Έχεις αφήσει ποτέ μήνυμα σε κάποιον; Τι του έλεγες ή τι του έγραφες;

Όστε να ζητηθεί στη συνέχεια
από τους μαθητές να γράψουν
κείμενο αυτού του τύπου:

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

Άσκηση

3

Πηγαίνεις στο σπίτι ενός φίλου σου, αλλά όλοι λείπουν.
Γράψε το σημείωμα που θα του ρίξεις κάτω από την πόρτα.

Διδασκαλία δομής κειμένου

(Ενότητα 7, ΤΕ)

α) Δεδομένο:

Άσκηση 9

Η μικρή αδελφή του Λουκά έσκισε το αγαπημένο του παραμύθι σε κομματάκια. Μπορείς να τα βάλεις στη σειρά;
Γράψε ΤΙΤΛΟΣ, ΑΡΧΗ, ΜΕΣΗ και ΤΕΛΟΣ.

Ο κόσμος μαζευόταν γύρω του, αλλά κανείς δεν αγόραζε ούτε έναν τασοδούλη κομήτη. Ο φτωχός μάγος είχε μέρες να φάει, γιατί δεν κέρδιζε καθόλου λεφτά.

.....

Μια φορά κι έναν καιρό ένας μάγος ανακάλυψε μια μηχανή, για να φτιάχνει κομήτες μεγάλους ή μικρούς, με ουρά απλή ή διπλή και με διάφορα χρώματα. Ο μάγος γυρνούσε σε χώρες και χωριά, έδειχνε τη μηχανή του και προσπαθούσε να πουλήσει τους κομήτες του.

.....

Ένα βράδυ που πεινούσε πάρα πολύ μεταμόρφωσε τη μηχανή του σε ένα κεφαλάκι τυρί και το έφαγε.

.....

Ο μάγος με τους κομήτες

.....

β) ζητούμενο:

Άσκηση 10

Γράψε **στο τετράδιό σου** το δικό σου παραμύθι.

Θυμήσου να πεις:

- ποιος είναι ο τίτλος,
- ποιοι είναι οι ήρωες,
- πού βρίσκονται,
- πότε και
- τι συμβαίνει.

Μην ξεχάσεις τα σημεία στίξης
και τα κεφαλαία γράμματα!
Αφού γράψεις το παραμύθι,
εικονογράφησέ το!

Ευχαριστώ